Масса а мехкашкара пролетараш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО
свет

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIайн областен комитета а Грозненски горкома а, Нохч-ГIалгIай АССР-а оргкомитета а Грозненски къахьегамхой депутатий Совета а орган

Ера 6 февраль 1958 шу
№ 11 (2177)
Мах 20 кеп.

ЦIаккха шек ца боалаш, адамий ираз бахьанце къувса шоаш кийча хилар гIулакхашца хьахьекхаьрий цIераш я СССР-а Лакхьехьарча Совете депутаталла бахача бакъахьа хеташ шоай собранешка къахьегамхоша йоахараш

Коммунистийи парте боацарийи блока кандидаташ

Нохч-ГIалгIай республикерча дукхача промышленни предприятешка, колхозашка, МТС-ашка, совхозашка доладеннад СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахиита кандидаташ хьаоттабелга. Iалаьмате чIоагIа деглаш гIоздаьнна, хьинар совдаьнна чакхъювл массанахьа болхлой, гIулакхерча нахьа, колхозникий, советски интеллигенцен собранеш. Бизза пайда эцаш, дика лелаю къахьегамхоша Советски Конституцес шоашта енна йоккха бокъо — вай даьхен паччахьалкхен лакхехьарча органе бахиита кандидаташ шоай лоIамах хьаоттабелга а, царех доахка гIулакхаш дувцилга а.

Эггара хьалха «Красни молот» яхача заводе, «Старогрознефтан» цхьоалагIча промысле, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе, Центральни ремонтни - механически заводе, крекинг-заводе, «Октябрьнефтан» шоллагIча промысле, Урус-Мартански районерча Подгорни совхозе, Ачхой-Мартански районерча Новосельски совхозе, Советски районерча Советски МТС-е, Каргалински районерча «Красни пахарь» яхача колхозе, Наурски винсовхозе, иштта кхычахьа а хиннача собранешка, цхьа саг сана, дерригa адамаш раьза долаш СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ оттабе аьнна хьакхайкабир новкъостий: Н. С. Хрущев, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, ССКП Центральни Комитета секретараш Н. Г. Игнатов, А. Б. Аристов, Л. И. Брежнев, ССКП Нохч-ГIалгIай обкома хьалхара секретарь А. И. Яковлев, Нохч-ГIалгIай АССР Оргкомитета председатель М. Г. Гайрбеков, хьехархо Езиева Селима, «Красни молот» яхача завода слесарь - монтажник И. Г. Гусев, крекинг-завода оператор Абубакаров, иштта кхыбараш а.

Хьалха дIаихача хоржамашка санна, укх хоржамий кампанех а парте боацача нахаца барта а йолаш дIахьо беррига болх Советски Союзан Коммунистически партес. Вай мехка социализмо даьча эггара лоархIамегIарча гIулакхех цаI да Коммунистийи парте боацарийи блок. Цо хьахьокх Коммунистически партена а цун ленински Центральни Комитетанна а гонахьа кхотаденнача советски халкъан цIаккхаа йохаргйоаца барт-цхьоагIо.

ВIаши эгIазал йола классаш вай мехка йоаца дукха ха я. ВIаши вошал долча, дег тIара доттагIал долча болхлоех, колхозашкарча ахархоех. советски интеллигенцех латт вай советски общество. Цу обществанна хьалхе лелаер, духьал мел яьнна холонаш йоха а еш, цунна иразерча вахарга — коммунизмага бода никъбоахар Советски Союзан Коммунистически парти я — эггара дикагIа, эггара кхеташагIа бола Даьхен къонгаши мехкарийи шийна чулаьца йола вай парти. Партенеи халкъаннеи юкъерча барт-цхьоагIон лард из я.

Коммунистически партес дунен тIа мел долча хIамал везагIа лоархIар къахьегама саг ва. Вай советски мехка хьадеш мел дар къахьегамхой бахьанце, доллача хIаман а кхоачам болаши дог-гIозеи уж бахийтардухь деш да. Адамашта пайданагIа хургболчча бесса мохк хувцилга, нах цецбаллал хоза хьаеш йола культурни моттигаш, школаш, больницаш, наха чуIе ду цIенош, курорташ, санатореш, керда заводаш, фабрикаш, цхьаккха хьалуш пайда а боацаш эри даьдача лаьтташ тIа хьиикъа ялаташ, йокъаенна яьдача яьссенашка хьахинна сомий оешамаш — уж дерригаш а сага вахар тоадардухь деш да вай мехка.

Уж гIулакхаш да советски наха шоай собранешка дувцараш. ЦIаккха а шек ца боалаш, адамий ираз бахьанце къувса шоаш кийча хилар гIулакхаца хьахьакхаьрий, Коммунистически парте нииса, ленински политика чакхъяккха, адамий ираза парте хьалхашка уттаду доккхий декхараш кхоачашде могаргдарий цIераш я СССР-а Лакхехьарча Совете депутаталла бахача бакъахьа хеташ къахьегамхоша шоай собранешка йоахараш.

Коммунистически парте хьалхаленца доккхий толамаш даьхад советски халкъо: цIаккха а оарга ца оаинача сухалца дегIаенай социалистически промышленность, тоаеннаб юрта боахам, деррига дуне цецдоаккхаш дола доккхий хIамаш кагIдаьннад советски Iилманна.

Советски Iаьдало эггара толашагIа йолча техникаца Iалашоаьча Нохч-ГIалгIай АССР-а халкъан боахамо а боккха гIа баьккхаб хьалхашкахьа. ТоЪам болаш да, дIадахача шера вай республико советски мехка эггара хьалхарчарца паччахьалкхенна ялат дIадалара план кхоачашъяь хилар а, 1950-ча шера даьккхачул 2,5 дукхагIа дулхи, кхозза гаргга дукхагIа шуреи иштта кхыйола продукташи яьхалга хьоадича.

Дерригача советски адамаша, цхьанне мо массане а, могаеш я Коммунистически партеси Советски правительствоси лелаю арахьарча гIулакхий политика — халкъашта юкъе машари доттагIали хилийтарна йола ленински политика.

СССР-а Лакхехьарча Советеи Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьарча Советеи деча хоржамаша, депутаталла бахиита кандидаташ белгалоеш укх денношка иолаеннача собранеша къаьгга хьахьокх социалистически демократи — халкъанна, беррига къахьегамхошта йола демократи — мел боккха низ болаш я. ССКП XX-ча съездо яь решенеш кхоачаш а еш, союзни республикай бокъонаш шерьярца, Советийи профессиональни союзийи лоархIам лакхабаккхарца, миллионаш болхлой тIа-тIа дукхагIа производстванна доалдара юкъе озарца укх тIеххьарча хана партес кхы а нонагIа дегIайоалаяьй советски демократи.

Болхлоша, колхозникаша, советски интеллигенцес шоай собранешка кхайкаду, таханарча иразерча вахарга советски адамаш хьакхоачадаьча, кхы а гIозагIа хургйолча коммунистически кхоаненна шоаш гаргакхувлача Коммунистически парте а цун Ленински Центральни Комитето а лелаеча чурча а арахьарча а политикана шоаш бизза мутIахьа хилар. Цу собранеша чIоагIа къоагадаь хьахьокх партии халкъи цаI хилар, царна юкъера бувзам боха йишйоацаш хилар, деррига советски адамаш массайола духьале йохае, хало эшае низ кхоачаш йолча марксизман - ленинизман байракха кIал Коммунистически партега хьалхале а йолаш шоай иразерча кхоанега — коммунизмага даха лоIам болаш хилар.

СССР Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ оттабарах

Москве 1-ча феврале дIадоладаьд СССР Лакхехьарча Совете депутаталла бахийта кандидаташ оттабар.

ЦIеча байраккхаша, лозунгаша, транспоранташа хозъяьй «Серп и Молот» яхача завода цехех цхьа цех. Укхаза хоржамаш хилале хьалха хулача собране баьхкар эзараш сталевараш, прокатчикаш, кхыча говзалий болхлой, инженераш, техникаш, гIулакхера нах.

— Тахан вай сакъердаме ди да, — аьлар «750» стана хьалхале лелаеча И. И. Туртановс. — Вай гулденнад СССР Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат оттаве. «Серп и Молот» яхача завода металлургий дуккхача эзарашца лоархIам болча коллектива цIерах депутат кандидаталла оттаве белгалвоакх ССКП ЦК хьалхара секретарь Никита Сергеевич Хрущев.

Из предложени къоабалйир сталевара П. Забегаевс, копрови-шихтови весовщика М. Романовас, вальцовщико С. Каскина, завода парткома секретаро В. Ломоносовс.

Собране хиннараша цхьа барт а болаш соцамбир **Калинински** хоржаман округе гIолла СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла вахийта кандидат **Никита Сергеевич Хрущев** оттаве.

Н. С. Хрущева кандидатура иштта оттайир «Фрезер» а «Прожектор» а «Борец» а яхача заводаша а пресненски машинаш еча заводо а.

Ленина цIерах долча культуран ЦIеношка хилар «Трехгорная мануфактура» яхача комбината болхлойи, инженерийи, техникийи, гIулакхера барийи собрани. Эггара хьалха собране къамаьл дир ткацки фабрикан мастера гIонча волча Г. И. Мовчана. Цо юкъейоалайир Краснопресненски хоржама округе гIолла СССР Лакхехьарча Совете депутаталла яхийта кандидат яь ткачиха Варвара Ефимовна Федорова оттаяра хьакъехьа йола предложени.

— Дукха ха я аз новкъ. Федороваца болх бу, сона дика а йовз из, — йоах новкъ. Мовчана. — 1931 шера Варвара Ефимовна комбинате ученица йолаш балха ера. Чоалхане йола говзал сиха кара а ерзаяь, ше болх бе йолаелар из, хьалхагIа йиъ станока тIеи, цул тIехьагIа бархI станока тIеи болх бу цо, хIаьта хIанз укх сахьате жаккардово станока тIа болх бу. Новкъ. Федоровас хьинарера дакъа лоац общественни вахара юкъе.

Собранес дика раьза хиларца тIаийцар **Краснопресненски** хоржама округагара СССР Лакхехьарча Совета Союзни Совете депутаталла яхийта кандидат яь **Варвара Ефимовна Федорова** оттаяра хьакъехьа новкъ. Мовчана юкъейоалаяь предложени.

Цу округе «1905-ча шера революци дага лоаттаяра» цIерагIча вагоно-ремонтни завода коллективо юкъарча собране СССР Лакхехьарча Совета Союзни Совете депутата кандидаталла оттаваьв СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель, ССКП ЦК Президиума член **Климент Ефремович Ворошилов.**

ЧIоагIача сплавий комбината клубе хилар цу предприятен коллективо СССР Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта кандидат оттавара собрани. Мастера А. П. Чернозубовс, цеховой комсомольски организацен секретара Б. Комаровс, лаборантка В. И. Коршуновас, кхычар а предложенещца юкъарча собранес соцам бир Дзержинске округе гIолла СССР Лакхехьарча Совете депутаталла вахийта СССР Министрий Совета Председатела Заместитель, ССКП ЦК Президиума член **Анастас Иванович Микоян** кандидаталла оттаве.

(ТАСС).

ССКП ЦК-еи СССР-а Министрий Советеи кхайкарала жоп луш

ЧIоагIа раьза хинна тIаийцар Первомайски района хьайбашлеладархоша ССКП ЦК-и СССР-а Министрий Советеи юрта боахама беррига къахьегамхошка даь Кхайкарал.

Шурий - товарни фермашка хиннача собранешка хьайбашлеладархоша уж документаш дийца а дийца, лакхагIа дола декхараш тIаийцад. Иштта, масала, Ленина цIерах йолча колхозе болх беш болча дояркаша - маьхкараша — Евлоева Любас, Зайдата, Халимата, Амината — дош деннад 1958 шера хIара Iаттагара 1700 литр шура яккха аьнна (соахка 1400 литр мара яьккхаяцар). ЙоккхагIа йолча дояркас Евлоева Фадимана 1800 литр яккха лаьрхIад. Цу ферме лакхагIа дола декхараш тIаийцад дояркаша Шатоева Аьсета, Тумгаева Новсата, Тимурзиева ПаьтIамата, кхыбараша а.

Орджоникидзе цIерах йолча колхоза МТФ дояркас Чапанова ПаьтIамата партени правительствони Кхайкарала жоп луш, укх шера хIара бетташ болча Iаттагара 2000 литр шура яккха лаьрхIад.

ПЛИЕВ А., ШАДИЕВ Т.

СССР-а Лакхехьарча Совета Союза Советеи Къамий Советеи депутаталла кандидаташ оттабар Нохч-ГIалгIай республике гIолла доладеннад

4-ча феврале Грозерча «Красный молот» яхача заводе сайрина 5 сахьат даьлча завода № 2 йолча цехе вIашагIкхийтар завода коллектив.

СССР-а Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ оттабара хетаяь собрани хьайийлар завкома председатела новкъ. Бабушкина.

Къамаьл де дош лу завода кертерча конструктора новкъ. Н. А. Соболевна. Новкъ Соболевс йоах,— тахан вай дегаш гIоздаьнна ди да. Вай СССР-а Лакхехьарча Совете воай даьхен дикагIа бола къонгаши мехкарийи депутаталла кандидаташ оттабу. Аз предложени йоалаю вайна массанена а дика вовзаш, коммунистически партен тешаме вола воI новкъост **Хрущев Никита Сергеевич** 410 йолча Ленински хоржамий округе СССР-а Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла кандидат оттаварна. Цу предложенеца завода еррига коллектив раьза хургъя аьнна хетт сона.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча № 2 йолча цеха токара Иван Емельянович Хорошийс предложени йоалаю СССР-а Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла кандидат новкъост **Климент Ефремович Ворошилов** оттавара.

ССКП Нохч-ГIалгIай областан комитета хьалхара секретарь новкъ **А. И. Яковлев** СССР-а Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла кандидат оттаве предложени йоалаю № 5 йолча цеха мастеро Павел Андреевич Завиловс. Новкъ Завиловс ССКП Нохч-ГIалгIай областан комитета хьалхарча секретара Александр Ивановича Яковлева биографи ювцаш из белгалву коммунистически партен тешаме воI из хиларца, вай Нохч-ГIалгIай республикан боахам а культура а дегIайоалаярна ше ца кховеш къахьегаш хьинаре болхло из хиларца.

Къамаьлаш даьча № 12 йолча цеха электрика новкъ. Стороженкоси, № 3 йолча цеха начальника новкъ. Лисинеи боккхача безамца хьаллоац новкъостий **Н. С. Хрущеви, К. Е. Ворошилови, А. И. Яковлеви** депутаталла кандидаташ оттабара предложенеш. Завода коллективо беррига раьза болаш тIаэц уж.

ДIахо къамаьл даьча новкъ. Морозовс предложени йоалаю **Ленински** № 541 йолча хоржамий округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла кандидат ССКП ЦК секретарь а ССКП ЦК Президиума членалла кандидат а вола н. **Петр Николаевич Поспелов** оттаве аьнна.

Ше даьча къамаьлаца № 8 йолча цеха начальника новкъ. Ламзина йоах,— СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете **Ленински** № 541 йолча хоржамий округе гIолла депутаталла кандидат вай заводе эггара тIех вола болхло, дикагIа вола рационализатор, эггара чоалхане дола балхаш кхоачашдеш вола завода слесарь новкъ. **Гусев Иван Григорьевич** Нохч-ГIалгIай АССР-гара оттаве предложени йоалаю аз.

Собране мел хиннараш уж предложенеш хьаллацарна тIахьийхар новкъ. новкъ. Власенкоси, Дзортовси, Качумаровси. Iалаьмате чIоагIа раьза хинна, болхлой а гIулакхерча наьха а дог айдаларца чакхъяьлар «Красный молот» яхача заводе хинна собрани.

* * *

Грознерча Центральни ремонтно - механически завода болхлой № 541 йолча **Ленински** хоржамий округе гIолла СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутаталла бахийта кандидаташ хоржаш собрани хилар.

Завода инструментальни цеха къонача болхлочо новкъ. Эльдерхановс СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совета депутатал вахийта харжа «Красный молот» завода слесара новкъ. **И. Г. Гусева** кандидатура оттайир.

— 1946 шера ше Советски Армера цIавеча денз «Красный молот» завода слесарь волаш, ший болх 250—300 процент кхоачашбеш хьавоагIа **новкъ. Иван Георгиевич Гусев.** Ше партен член хиларах тарра, заводерча парторганизацен оалха юкъе дика дакъа а лоац новкъ. **И. Г. Гусевс.** Новкъ. И. Г. Гусев воай депутатал хорже вай гIалат даргдац моттт сона,— аьлар новкъ. Эльдерхановс.

Новкъ. Эльдерханова кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир болхлоша нн. Масаловаси Бузуркаевси. Собране хиннараша раьза а хинна хIаллаьцар новкъ. **И. Г. Гусева** кандидатура.

Цул тIехьагIа къамаьл дир цу завода инструкторски бюрон болхлочо новкъ. Осиповс. Новкъ. Осиповс йоах:

— Новкъостий! СССР-а Лакхехьарча Совета Къамий Совете депутатал вахийта новкъ. **Петр Николаевич Поспелов** харжа кандидатура я са. 1916 шера денз вай сийдолча Коммунистически партен член волаш, беррига ший низ, хьаькъал вай Даьхенна кхо ца деш дIалуш хьавоагIа воккха Iилмахо - исторически Iилмай доктор, ССКП ЦК Президиума членал кандидат, ССКП ЦК-а секретарь ва новкъ. **Петр Николаевич Поспелов.**

Новкъ. **П. Н. Поспелова** кандидатура могаеш къамаьлаш дир болхлоша новкъ. новкъ. Дылдинеи Нагогаси.

Собране хиннараша чIоагIа раьза болаш тIаийцар новкъ. **П. Н. Поспелова** кандидатура.

* * *

4-ча феврале сайрийна 4 сахьат даьлча № 410 йолча Ленински хоржамий округе мехкдаьтта чакхдоаккхача Новогрозненски заводе коллектива собрани хилар СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла кандидаташ хоржаш. Дукха нах гулбеннача 9-ча цеха помещене хьалхагIа дош а дийха, къамаьл дир 5-ча цеха начальника новкъ. Румянцевс. Цо аьлар:

№ 410 йолча **Ленински** хоржамий округе СССР-а Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла **Никита Сергеевича Хрущева** кандидатура йоалаю аз,— аьнна. Новкъ. Румянцевс оттаяь кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир 6-ча цеха оператора новкъ. Воронинеи, 1-ча цеха оператора новкъ. Нуйкинаси, завода кертерча инженера заместитела новкъ. Кречетовси.

Цул тIехьагIа къамаьл даьча новкъ. Смычковс йоалайир **Климента Ефремовича Ворошилова** кандидатура. Новкъ. Смычковс оттаяь кандидатура хьаллаьцар ВЛКСМ завода комитета секретара новкъ. Дьяковси, технически снабженен отдела начальника новкъ. Симонянцаси, 11-ча цеха маляра новкъ. Керенцевси.

ТIаккха къамаьл даьча 1-ча цеха начальника новкъ. Кандаровс оттаяь ССКП Нохч-ГIалгIай Обкома секретара новкъоста **А. И. Яковлева** кандидатура хьаллаьцар 5-ча цеха оператора новкъ. Александроваси, 54-1 установкан начальника новкъ. Оторуковси, 5-ча цеха оператора новкъ. Кычиковаси.

Собране мел хиннар раьза волаш оттайир цига уж кандидатураш.

* * *

4 феврале «Старогрознефть» яхача мехкдаьттан промыслови управленен 1-ча мехкдаьттан промыслан болхлойи инженерно - технически болхлойи гIулакхерча наьхеи коллектива, СССР Лакхехьарча Совете депутаталла хоржа кандидаташ оттабара хьахьехьа собрани хилар.

Кандидатураш оттаеш хьалхара къамаьл дир промыслай участкан начальник волча новкъ. Шамардина. Цо аьлар: Новкъостий! СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла кандидат хержача бакъахьа хетт сона ССКП хьалхара секретарь новкъ. **Хрущев Никита Сергеевич.**

Новкъоста **Н. С. Хрущева** кандидатура дика могаеш къамаьлаш дир н. н. Ф. Е. Логутовси, С. Т.Горбатовси. Цар аьлар, новкъост **Хрущев Н. С.** СССК Лакхехьарча Совете депутаталла харжа оахош кхадж а тоссарг ба оаха, коллективага из тассар а дех оаха, аьнна.

ДIахо собране къамаьл дир оператора И. Н. Родин, цо аьлар — № 410 йолча **Ленински** хоржама округера СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла кандидат СССР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель а ССКП ЦК-н Президиума член а вола новкъ. **Климент Ефремович Ворошилов** оттаве предложени я са, аьнна.

И. Н. Родина йоалаяь кандидатура могаеш къамаьл дир оператор волча новкъ. В. П. Стемуновси геолога новкъ. Шинкаренкоси. Цар аьлар, новкъ. **Климент Ефремович Ворошиловс** шийна тIадиллар тешаме кхоачашдергда, аьнна.

ДIахо къамаьл дир оператор волча новкъ. В. Е. Мельниковс. Цо ССКП Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **Яковлев Александр Ивановича** кандидатура йоалайир депутаталла кандидат оттаве. Мельниковс енна кандидатура хьаллоацаш къамаьлаш дир инженер йолча новкъ. Даншинаси оператора новкъ Плотниковси.

Собране хиннараша цхьа барт болаш СССР Лакхехьарча Совета Союза Совете депутаталла № 410 йолча **Ленински** хоржамий округе гIолла кандидаташ оттабир нн. **Хрущев Н. С., Ворошилов К. Е.,** ССКП Нохч-ГIалгIай обкома секретарь вола **новкъ. А. И. Яковлев.**

Керда вIашагIъелла артель

Дукха ха яц Назрановски районе Ахриева ГIапура цIерах артель вIашагIъелла. Хьалха Сунженски районерча артела отделени мара яцар укхаза.

ХIанз артела хьалхале лелаераш ма-могга къахьегаш ба артела боахам шербе, бахача наха эшаш дола гIулакхаш де керда цехаш хьаелла гIерташ. Кастта вIашагIйохкаргйолаш я бондарни, кожевенни цехаш, дошо а дото а хIамаш тоаю мастерски.

Артеле къаьстта дика болх барца белгалъяьнна я Тангиева Раяс хьалхале лелаю хIамаш тега цех. ХIара бетта йоагIа планаш кхоачаш а дуккха тIеххоачаш а еш ба мастераш Гетагазова Лида, Абадиева РукъиIат, Цечоева Марем, Тангиева Дугурхан, Пугоева Лайла иштта кхыбараш. Цу цехо январа бетта план 15 ди хьалха кхоачашйир.

ХIанз СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьарча Советашка хоржамаш дарна кийчлуш, керда лакхехьара декхараш тIаийду артела болхлоша.

ТУГАНОВ

Николай Мамая лерах болхараш

ЦIихазаь волча донецки забойщика — Социалистически къахьегама турпалхочун Николай Мамая бригадо, хоастае йоагIаш йола патриотически инициатива йолаяьй: 1958 шера хIара денна, сменни боарамал совгIа цаI-ах тонн кIора хIара забойщико яккха лаьрхIад цар.

«Красни Молот» яхача заводе из болам хьалхагIа хьаллаьцар новкъ. Ерыкина кулгалдеча 4-ча кузнеций бригадо. Цар лаьрхIад, хIара денна балха боарам 220 процентал кIезигагIа боацаш тIеххоачашбе.

Сменни боарам тIеххоачашбарна яхье эттай Н. Морозовси, А. Ильясовси, А. Лейнаси, Н. Лахтиковси кулгалду болат лоаладу бригадаш. ХIара сменах, боарамал совгIа 4,5 тонн болат лоаладе декхар тIаийцад цар.

Николай Мамая болам хьал а лаьца шоай балха боарамаш тIеххоачашде декхараш тIаийцад канавщикаша Саликовси Денисовси, 2-ча цеха токараша нн. Ярошенкоси, Капарулинеи, иштта кхыбарашеи.

МОНОРОВ.

ССКП Обкомеи НГIАССР Оргкомитетеи

1957-ча шера доахана дукхал дегIадоаладарна а цар продуктивность айярна а колхозашеи, совхозашеи, МТС-шеи тIаийца декхараш кхоачашдарна лелаяьча социалистически яхьа итогех

1957-ча шера доахана дукхал дегIадоаладарна а цар продуктивность айярна а республикан колхозешеи, совхозашеи, МТС-шеи тIаийца декхараш кхоачашдарна лелаяьча социалистически яхьа итогашка а хьежа ССКП обкома бюроси НГIАССР Оргкомитетои партен обкомеи оргкомитетеи карара-кара тела цIе байракх хьожаяьй:

Шура яккхарна

Республике хIара Iаттагара шура яккхарна а 100 гектар лаьттанга диллача из яккхарна а хьалхале яьккха колхозаш йолча Сунженски района. 1957-ча шера района колхозаша хIара Iаттагара 2251 килограмм шура яьккхай, 1956-ча шера яьккхачул юкъера лаьрхIача 300 килограмм совгIа, хIаьта валови шура яккхар 20 процент айденнад.

Республикан колхозашта юкъе шура яккхарна хьалхара моттиг яьккхача Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза. Колхозе юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 2765 килограмм шура яьккхай—1956-ча шера яьккхачул 560 килограмм дукхагIа.

Оалхазараш леладарна

Республике котамий продуктивность айярна а валови фуаш дахарна а хьалхара моттиг лаьцача Грозненски района колхозашта. 1957-ча шера районе хIара яхкача котамгара 98 фуъ гулдаьд, 100 гектар ка болча ялатийга диллача 9785 фуъ гулдаьд. Районе фуаш эцарен заготовка ярен паччахьалкхен план 114 процент кхоачашъяьй.

Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза, 1957-ча шера хIара яхкаш йолча котамгара 109 фуъ гулдаьд, цунца хIара бIаь гектар ка болча ялатийга диллача 13699 фуъ гулдаьд цо. Паччахьалкхенна фуаш дIадалара план 101 процент кхоачашъяьй, котамаш ебара план 100,3 процент кхоачашъяьй.

Жа леладарна

Наурски района, колхозаша хIара устагIанна тIера юкъера лаьрхIача 4,9 килограмм тха даьккхача, 1957-ча шера тха дIадалара план 106 процент кхоачашъяьча.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета пхелагIа сесси

1958-ча шера РСФСР-а халкъа боахам дегIабарах йолча Паччахьалкхен планах дола

ЗАКОН

Российски Советски Федеративни Социалистически Республикан Лакхехьарча Совето оттаду:

1. РСФСР-а Министрий Совето халкъа боахаман экономически административни районий Советашца, автономни республикай Министрий Советашца, краевой, областной исполнительни комитеташца, республикански (РСФСР) подчинене йолча городий къахьегамхой депутатий городской Советашца цхьана кийчъяь 1958-ча шера халкъа боахам дегIабарах йола Паччахьалкхен план, Лакхехьарча Совета Бюджетни комиссес юкъедихьа хувцамаш а тIехьа, могайойла.

2. 1958-ча шера халкъа боахам дегIабара Паччахьелкхен планах йолча Лакхехьарча Совета Бюджетни комиссен заключене тIарча предложенешкеи белгалонашкеи хIаьта иштта РСФСР-а Лакхехьарча Совета сессе депутаташа йийцача предложенешкеи белгалонашкеи хьожилга а царех доаггIа соцамаш тIаэцилга а РСФСР-а Министрий Совета тIадуллалда.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
М. ТАРАСОВ.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
И. ЗИМИН.

Москва, Кремль,
1958-ча шера 30 январе.

1958-ча шерарча РСФСР-а Паччахьалкхен бюджетах дола

ЗАКОН

Российски Советски Федеративни Социалистически Республикан Лакхехьарча Совето оттаду:

Статья 1. РСФСР-а Лакхехьарча Совета Бюджетни комиссен предложенех тIаийцача хувцамашца, доходаши расходаши 190.523.654 эзар сом долаш йола, РСФСР-а Министрий Совето хьалхашка ена 1958-ча шерара РСФСР-а Паччахьалкхен бюджет чIоагIйойлла.

Статья 2. 1958-ча шера РСФСР-а Паччахьалкхен бюджете паччахьалкхени кооперативнии предприятешкара а организацешкара а йоагIа доходаш деррига сумма 165.520.941 эзар сом оттайойла.

Статья 3. 1958-ча шерарча РСФСР-а Паччахьалкхен бюджето халкъа боахамга — езайоккха промышленность, гIишлонаш хьалъю индустри, яйга а кхачан а промышленность, юрта боахам, транспорт, нах чубаха цIенош — коммунальни боахам, халкъа боахаман кхыдола доакъош дIахо а дегIадоаладарга — дохийтача ахчан расходаш юкъара сумма 102.897.005 эзар сом, цул совгIа, предприятейи боахаман организацейи шоай тороний счетах 87.525.102 эзар сом, хIаьта деррига а 190.422.107 эзар сом долаш оттайойла.

Статья 4. 1958-ча шерарча РСФСР-а Паччахьалкхен бюджета социальни — культурни гIулакхашка — дешара школашка, техникумашка, лакхерча дешара заведенешка, Iилман-тохкама учрежденешка, фабрични — заводски дешара школашка, библиотекашка, клубашка, театрашка, печатага, кхетама балха а культуран а кхыдолча гIулакхашка; больницашка, берий яслешка, санаторешка, унахцIено лораяра а физически культуран а кхыча учрежденешка: пенсегеи пособегеи — дохийта ахча деррига сумма 77.061802 эзар сом оттадолда.

Статья 5. 1958-ча шерарча РСФСР-а Паччахьалкхен бюджето паччахьалкхен управленен органашка дохийта ахча 5.495.979 эзар сом оттадолда.

Статья 6. 1958-ча шерара РСФСР-а республикански бюджет доходаши расходаши 162.996.295 эзар сом долаш чIоагIйойла.

Статья 7. Автономни республикай, краяй, областий, РСФСР-а республикански подчиненех йолча городий бюджеташ деррига сумма 60.397.262 эзар сом долаш оттайойла, царна юкъе:

(эзараш сомаш)

Башкирски Автономни Советски Социалистически Республика	1.240.911
цунца: гор. Уфа	194.858
Бурят-Монгольски Автономни Советски Социалистически Республика	380.418
Дагестански Автономни Советски Социалистически Республика	593.207
Кабардино-Балкарски Автономни Советски Социалистически Республика	248.740
Карельски Автономни Советски Социалистически Республика	477.054
цунца гор. Петрозаводск	87.054
Коми Автономни Советски Социалистически Республика	424.468
Марийски Автономни Советски Социалистичски Республика	346.766
Мордовски Автономни Советски Социалистически Республика	417.518
Къилбаседа-ХIирий Автономни Советски Социалистически Республика	270.194
Татарски Автономни Советски Социалистически Республика	1.193.211
цунца гор. Казань	272.929
Удмуртски Автономни Советски Социалистически Республика	622.273
Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика	393.998
Чувашски Автономни Советски Социалистически Республика	440.466
Якутски Автономни Советски Социалистически Республика	732.165
Алтайски край	1.047.667
Краснодарски край	1.266.771
Гор. Сочи	87.128
Гор. Красноярск	278.953
Красноярски край	1.082.255
Приморски край	667.362
цунца гор. Владивосток	133.130
Ставропольски край	908.372
Хабаровски край	738.755
Амурски область	380.035
Архангельски область	675.908
Астрахански область	376.861
Белгородски область	412.083
Брянски область	572.297
Владимирски область	626.817
Вологодски область	650.241
Воронежски область	856.918
Гор. Горький	433.332
Горьковски область	984.466
Ивановски область	659.056
Иркутски область	867.254
Калининградски область	397.980
Калинински область	846.158
Калужски область	448.050
Камчатски область	289.106
Кемеровски область	1.043.524
Кировски область	859.691
Костромски область	460.396
Гор. Куйбышев	360.828
Куйбышевски область	633.098
Кургански область	413.987
Курски область	521.151
Гор. Ленинград	3.146.133
Ленинградски область	677.871
Липецки область	437.889
Магадански область	455.267
Гор. Москва	6.800.656
Московски область	2.352.455
Мурмански область	498.879
Новгородски область	412.862
Гор. Новосибирск	456.398
Новосибирски область	570.555
Гор. Омск	229.646
Омски область	495.270
Оребургски область	759.605
Орловски область	409.820
Пензенски область	586.682
Гор. Пермь	275.273
Пермски область	1.013.954
Псковски область	541.479
Гор. Ростов-на-Дону — ерриига а	330.839
Царна юкъе республикански бюджетага дIалу средстваш	26.877
Ростовски область	1.013.108
Рязански область	642.495
Гор. Саратов	264.689
Саратовски область	760.457
Сахалински область	725.441
Гор. Свердловск	525.739
Свердловски область	1.371.260
Смоленски область	548.883
Гор. Сталинград	294.488
Сталинградски область	629.361
Тамбовски область	602.848
Томски область	391.150
Тувински автономни область	221.966
Тульски область	800.943
Тюменски область	637.072
Ульяновски область	497.993
Гор. Челябинск	303.619
Челябинскч область	940.495
Читински область	485.390
Ярославски область	660.543

Статья 8. 1958-ча шера колхозий подоходни налогах, бахача нахагара йоагIача подоходни налогах, саг йоалаянза, цхьаь, кIезига дезал болча СССР-а гражданашкара йоагIача налогах, подписках йоаржаеш йолча паччахьалкхен заемах (1957-ча шера арахийцар), машиний-тракторий станцей доходех, хьунгара боалача пайдах, оборота налогах автономни республикай, краяй, областий, РСФСР-а республикански подчинене йолча городий бюджеташка чуйоагIа отчисленеш укх боарамех оттайойла:

ОТЧИСЛЕНЕЙ ПРОЦЕНТАШ

Автономни республикай, краяй, областий, РСФСР-а республикански подчинене йолча городий цIи	Колхозашкара йоагIача подоходни налогах	Бахача нахагара йоагIача подоходни налогах	Саг йоалаянза, цхьаь, кIезига дезал болча ССCP-а гражданашкара йоагIача налогах	Подписках йоаржаеча паччахьалкхен заемах (1957-ча шера арахийцар)	Машиний-тракторий станцей доходех	Хьунгара боалача пайдах	Оборота налогах
Башкирски Автономни Советски Социалистически Республика	100	50	66	100	35	100	7,3
цунца гор. Уфа	—	10	5	10	—	100	4,0
Бурят-Монгольски Автономни Советски Социалистически Республика	100	50	50	100	70	100	15,1
Дагестански Автономни Советски Социалистически Республика	100	100	100	100	100	100	31,6
Кабардино-Балкарски Автономни Советски Социалистически Республика	100	50	60	100	50	100	18,3
Карельски Автономни Советски Социалистически Республика	100	50	40	70	100	100	14,8
цунца гор. Петрозаводск	—	20	20	40	—	100	7,1
Коми Автономни Советски Социалистически Республика	100	35	40	100	100	100	7,4
Марийски Автономни Советски Социалистически Республика	100	60	100	100	70	100	20,9
Мордовски Автономни Советски Социалистически Республика	100	80	100	100	40	100	22,4
Къилбаседа-ХIирий Автономни Советски Социалистически Республика	100	50	50	100	70	100	7,2
Татарски Автономни Советски Социалистически Республика	100	50	55	100	40	100	6,8
цунца гор. Казань	—	10	5	10	—	—	3,8
Удмуртски Автономни Советски Социалистически Республика	100	50	60	100	60	100	11,8
Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика	100	70	40	100	75	100	14,5
Чувашски Автономни Советски Социалистически Республика	100	60	70	100	75	100	24,6
Якутски Автономни Советски Социалистически Республика	—	100	100	100	100	100	100,0
Алтайски край	100	40	50	100	25	30	2,5
Краснодарски край	15	25	45	60	15	10	0,7
Гор. Сочи	—	50	30	100	—	100	19,6
Гор Красноярск	—	50	5	10	—	—	25,1
Красноярски край	100	50	42	100	50	100	7,0
Приморски край	100	30	40	90	60	100	5,6
Цунца гор. Владивосток	—	10	10	40	—	100	6,9
Ставропольски край	100	40	40	100	25	100	7,0
Хабаровски край	100	70	70	100	100	100	4,9
Амурски область	100	50	100	100	25	100	13,3
Архангельски область	100	40	48	100	100	50	11,0
Астрахански область	100	50	60	100	100	100	12,0
Белгородски область	50	50	70	100	20	100	6,7
Брянски область	100	50	60	100	40	100	6,1
Владимирски область	100	40	45	80	80	100	3,0
Вологодски область	100	50	65	100	100	100	10,4
Воронежски область	50	40	47	90	20	100	2,3
Гор. Горький	100	5	10	10	—	—	1,6
Горьковски область	100	30	40	80	50	100	3,4
Ивановски область	100	30	60	80	65	100	2,7
Иркутски область	100	30	50	100	60	100	6,7
Калининградски область	100	50	40	100	100	100	13,1
Калинински область	50	25	41	60	50	50	2,5
Калужски область	100	50	60	100	60	100	9,6
Камчатски область	100	100	70	100	100	100	38,2
Кемеровски область	100	30	32	65	50	100	5,6
Кировски область	100	50	55	100	60	50	6,3
Костромски область	100	50	60	100	60	100	11,2
Гор. Куйбышев	—	5	5	10	—	—	2,8
Куйбышевски область	100	40	58	100	30	100	6,9
Кургански область	100	50	60	100	25	100	8,1
Курски область	100	50	60	100	25	100	6,8
Гор. Ленинград	—	5	7	20	—	—	3,1
Ленинградски область	100	20	40	60	100	40	6,1
Липецки область	100	50	60	100	25	100	13,1
Магадански область	—	100	100	100	100	100	58,0
Гор. Москва	100	10	5	50	—	100	1,2
Московски область	100	15	24	20	100	100	1,3
Мурмански область	—	40	50	100	100	100	12,3
Новгородски область	100	60	60	100	80	100	9,4
Гор. Новосибирск	—	10	5	10	—	—	7,5
Новосибирски область	100	50	80	100	25	100	13,7
Гор. Омск	—	5	5	10	—	—	2,5
Омски область	100	100	80	100	25	100	17,8
Оренбургски область	100	50	50	100	20	100	8,7
Орловски область	100	50	70	100	30	100	14,1
Пензенски область	100	50	77	100	30	100	4,0
Гор. Пермь	—	5	10	10	—	—	3,2
Пермски область	100	50	40	100	50	60	7,5
Псковски область	100	80	100	100	75	100	12,9
Ростовски область	50	20	30	60	20	100	3,8
Рязански область	100	50	65	100	50	100	10,6
Гор. Саратов	—	5	5	10	—	—	1,5
Саратовски область	100	75	64	100	25	100	11,3
Сахалински область	100	80	100	100	100	100	12,9
Гор. Свердловск	100	10	5	10	—	100	5,6
Свердловски область	100	25	30	60	60	50	6,5
Смоленски область	100	50	70	100	40	100	8,4
Гор. Сталинград	—	10	10	20	—	—	3,3
Сталинградски область	100	50	100	100	30	100	20,7
Тамбовски область	100	50	60	100	25	100	11,2
Томски область	100	50	70	100	60	100	6,6
Тувински автономни область	100	100	100	100	100	100	100,0
Тульски область	100	30	50	100	60	100	4,5
Тюменски область	100	60	87	100	30	100	21,6
Ульяновски область	100	50	47	100	30	100	12,7
Гор. Челябинск	—	5	5	10	—	—	2,0
Челябински область	100	20	40	75	40	100	4,0
Читински область	100	50	40	100	50	100	12,4
Ярославски область	100	30	51	80	50	50	4,3

Статья 9. Автономни республикай краяй, областий, РСФСР-а республикански подчинене йолча городий бюджеташча чуйоагIа отчисленеш увттайойла:

а) юрта боахаман налогах йогIар — 100 процент.

б) 1958 шера ахчан - хIамай лотарей йоаржаярах — 50 процент.

в) 1958 шера Паччахьалкхен 3 процента кхаж боагIа чухьара заем йоаржаярах доагIача ахчах — 25 процент.

Статья 10. Паччахьалкхен къахьегама сберегательни кассаша Паччахьалкхен заема дуллаш долча ахчах 1958 шера юхедусачоа тIаккхетачох город Москвен бюджета 25 процент отчисленеш оттайойла.

Статья 11. 1958 шера халкъа боахам дегIабоалабара планаца оттадаьча гIулакхашта дахийта 1958 шерарча РСФСР-а республикански бюджетера Якутски Автономни Республикан бюджета 400.852 эзар соми Тувински автономни областа бюджета 30.125 эзар соми къоастадолда.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
М. ТАРАСОВ.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
И. ЗИМИН.

Москва, Кремль,
1958 шера 30 январе.

1956-ча шера РСФСР-а Паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах бола РСФСР-а Лакхехьарча Совета соцам

Российски Советски Федеративни Социалистически Республикан Лакхехьарча Совето оттаду:

1956-ча шерара доходаш 95.077.097 эзар соми расходаш 94.899.900 эзар соми долаш, доходаш расходел 177.197 эзар сом тIех а долаш, йола РСФСР-а паччахьалкхен бюджет кхоачашъярах оттаяь отчет чIоагIйойла.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
М. ТАРАСОВ.

РСФСР-а Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
И. ЗИМИН.

Москва, Кремль,
1958 шера 30 январь.

Боарам шозза а кхы дукхагIа а кхоачашбу

Шоашта хьалхашка латташ дола декхараш тIехкхоачаш а деш, дика балхаш деш ба «Красный молот» цIи йолча завода № 4 йолча цехе болх беш бола нохчий а гIалгIай а. Кхыча къамех болча болхлошца — эрсашца, гуржашца, украинцашца цхьан дезала юкъе санна барт а болаш, цар шоай болаш бола низ кхобац производственна хьалхашка латташ дола декхараш кхоачаш а тIехкхоачаш а дарна.

Цу цехе прессовщика подручни волаш болх беш ва гIалгIа Коригов Iийса. Цо хIара бетта план кхоачашъю 200—225 процент. Болх барал совгIа из дика дешаш ва болхлой кагирхой сайрийнарча школе, хIаьта комсомолец хиларах тарра общественни балха юкъе дика дакъа лоацаш а ва.

Иштта дика балхаш деш ба цу цехера н. н. Масев, Абубакаров, Баширов, Икахгиреев. СССР-еи НГIАССР-еи Лакхехьрча Советашка хоржамаш дарна йоаржаяьча социалистически яхье а баьнна, цар шоай производственни программа 200 процентал лохера йоацаш кхоачашъю.

ПЛИЕВ И.

Сурт тIа: «Красни молот» яхача заводе прессовщика подручни вола Коригов Iийса ший балха тIа.

Январь бетта—шера план

ХIара сага сих дулх, шура, даьтта даккхарна укх гарггарча шерашка США-на тIехьакхе аьнна, вай халкъа тIаийца декхар кхоачашдарна дика йоакхо еш ба Сунженски района «Победа» цIи йолча колхозера къахьегамхой. Паччахьалкхенна 1958-ча шера дIадала дезача дулха план 25-ча январе кхоачашйир цу колхозо.

СССР-а Лакхехьара Совет а Нохч-ГIалгIай АССР-а Лакхехьара Совет а хоржаш дола ди — 16-гIа март хьаотташ госзакупах паччахьалкхенга 250 центнерал кIезигагIа доацаш дулх дохка лаьрхIа ба колхозникаш.

160—170 процент балха боарамаш кхоачаш деш

ССКП Центральни Комитетои СССР-а Министрий Советои даьча кхайкарала жоп а луш, хьатIайоагIача бIаьсти ялаташ ханнахьа а дика а дIадерна тIабийрза ба Горячеисточненскерча совхоза механизатораш.

СССР-а Лакхехьара Совет а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьара Совет а харжара сийна шоай къахьегам сов а баьккха тракторашта ремонт еш хIара денна балха боарамаш 160—170 процент кхоачашъеш ба: слесараш бола Поддубный Григорийи Ахьмадов Саьлахьи, аьшка пхьар Мусаев Ризван, трактористаш Юсупов, Матаев Iабас, токарь Алешечкин Василий, электросварщик Набатов Александр, иштта кхыбараш а.

БIаьстан ялат дIадувлга сиха а, агротехнико ма яххара дика а дIаде оарцагIъяьнна я совхоза коллектив.

Планал совгIа 74 тонн мехкдаьтта

СССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьара Советаш харжара сийна грозненски химикаша йолаяьча социалистически яхьанна юкъе а яха доккхий социалистически декхараш тIаийцад «Старогрознефта» кхоалагIча промыслерча ВЛКСМ XIII-ча съезда цIерах йолча комсомольски - кагийча наьха участкан коллективо.

Шоай тороний массайолча оагIорахьара хьисап а даь, цар социалистически тIалоацам баьб хоржамаш деча денга планал совнагIа 74 тонн мехкдаьтта дакха.

Профсоюзий болх тоабе'

Январь бетта тIеххьарча деношка 1958 шера Нохч-ГIалгIай Облсовпрофа ялхлагIа пленум хилар. Цу пленуме дийцар ССКП ЦК Декабрьски Пленумо «СССР профсоюзий балхах» а ВЦСПС IX Пленумо а дань соцамаш.

Докладчика белгалдаьккхар уж соцамаш вай берригача советски мехка боахами культурен лакхъяра, къаьстта профсоюзий болх тоабара чIоагIа лоархIаме хилар а, дIадахача 40 шера Коммунистически Партеси Советски Iаьдалои баьча боккхача балха профсоюзаша доккха новкъостал даь хилар а, цу хана чухь профсоюзаша шоай болх дикка тоабар а.

Производствана хьалхале лелаераш, говзанчаш, дика болхлой, рационализатораш, изобретателаш кхебеш, социалистически яхь увттаеш, болх дика вIашагIа боллаш, алапеш нийсдеш тоадеш, агитмассови болх лелабеш болхлой къахьегамхой кхетам лакхбеш, вечараш вIашагIъеххаш, кино хьувкхаш, кхы сакъердам беш болхлой къахьегамхой салоIилга вIаштIехьа доаккхаш, иштта кхыдараш деш партен организацеша XX-ча съезда соцамаш кхоачаш деш, мехка боахама культура а тоаеш айеча хана цу юкъе доккха дакъа лаьцад профсоюзаша.

Вай Нохч-ГIалгIай республике 133 эзарнел дукхагIа профсоюзий членаш ба. 92 процент гаргга болхлой къахьегамхой социализман яхьа юкъе чуэзаб 1957 шера, уж ба 1956 шера чуэза хинначарел 10 эзар саг дукхагIа. ТIеххьарча шин шера 20 эзарнел совгIа рационализаторски изобретательски предложенеш яьй вай республике. 184 коллективни договораш яздаьд. Республикан профсоюзий кара я культурно-массови болх вIаштIехьа баккха дворецаш клубаш — 30, библиотекаш — 30, киноустановкаш — 28, красни уголокаш — 300.

Иштта баь дукха дика болх бале а, лоархIаме кхоачамбоацараш а хиннад профсоюзий балха юкъе.

Боахама хьалхале лелаерашца, профсоюзий болхлой коллективаша еш йола колдоговораш нонагIа йолча моттигашка бокъонца кхоачашъяь яц. цхьайолча моттигашка администрацес бокъо йоацаш болхлой, гIулакхера нах дIабаьхаб. социалистически яхь формально увттаяьй, хIаьта къаьсттача болхлоштеи профессештеи юкъе вIалла ца увттаеш йита моттигаш а я, къахьегам лорабара болх эсала лелабаьб, цудухьа дукхача наха човнаш а айпаш а даь моттигаш я, иштта кхыдола кхоачамбоацараш а да.

Доклад йисте яьнначул тIехьагIа 9 саго къамаьл дир. Цар критика йир шоай а Облсовпрофа президиума а балха. Цу критикас белгалдаьккхар лохе яздаьр.

Облсовпрофа президиума членаш а, къаьсттача профсоюзий обкомий болхлой а кIезига хул фабрикашка, заводашка совхозашка, МТС-ашка кхыча предприятешка, цар эсала тоахкам а новкъостал а ду моттигашкарча комитетий балха. Моттигашкарча комитеташта а царна хьалхале лелаерашта а ССКП Центральни Комитета декабрьски пленумо профсоюзий балха хьакъехьа яь решенеш кхетае а, уж бокъонца кхоачашъяра болх дика вIашагIболла а хац. Цудухьа республике профсоюзий курсаш а семинараш а вIашагIа а ехка, цар кхетам лакхбе беза, уж профсоюзий болх вIашагIболла а чакхбаккха а Iомабе беза.

Профсоюзашта хьалхале лелаераша шоашца болхлой а болаш, каст-каста тохкам а беш ха деза колдоговораш, социалистически яхьа оттаяь договораш миштa кхоачашъю, цу балха юкъера кхоачамбоацараш дIа а доахаш, уж договораш бокъонца кхоачашдарна новкъостал де а деза.

Цул совгIа къамаьлаш дaьраша белгалдаьккхар: болхлошта, кхыча къахьегамхошта чуIе цIенош кIезига хилар, шоай кулгашца шоашта цIенош де гIертарашта лаьттай участкаш къоастаяра а ссудаш далара а Облсовпрофа новкъостал ца дар; Грозне банеш кIезига а готта а хилар; берий бешамаш а яслеш кхоачам боацаш хилар бахьан долаш цхьабола ноаной шоай бераш шоашца а долаш балха ухаш хилар; юртбоахамца болх беш болча болхлошта тIадувха балха барцкъаш ца далар, иштта кхыдараш а.

Кхоачамбоацарий а къамаьлаш даьраша яьча критикан а лоархIам а баь, уж тоадерг а долаш, ССКП ЦК-а декабрьски пленумо профсоюзий болх тоабара айбара хьакъехьа яь решенеш а кхоачаш а ергйолаш соцамаш дир Облсовпрофа пленумо.

Пенсионера механизаторашта новкъостал ду

Вурийтта шу хьалхагIа денз Назрановски МТС-е кертера инженер волаш болх беш хиннав Иван Яковлевич Маркин. ДIадахача шера советски Iаьдало пенси а хьожадаь балхара дIа а ваьнна салоIаш ва новкъ. Маркин. Назрановски совхозе тракторашта ремонт ейолаелча новкъ. Маркин цIагIа воагIаваланзар.

ХIанз ремонтни мастерскешка дIачуваьлча бIаргагургва лакхарча дегIара, сатийна къамаьл деш, механизаторашта хьехам телаш, царна ший опытаца новкъостал деш воалла Иван Яковлевич.

Хьалхале лелаеча бархIлагIчеи ворхIлагIчеи тракторни бригадай механико новкъ. Мальсагов Мухьмада йоах: «Иван Яковлевич Маркина новкъостал даьдецаре совхозе хьалхале яьккха хургьяцар тха бригадаша. ЦIенача дега тIара баркал оал оаха новкъ. Маркина». Ший дезала дикача дас деча тайпара хьехар ду Иван Яковлевича трактористашта.

Пенсионера — воккхача сага Маркина новкъостал цIаккха а диццдолийтаргдац Назрановски совхоза механизатораша. — Дукха вахалва тха Иван Яковлевич, — йоах цар.

ТУГАНОВ.

Сурта тIа: новкъ. Маркин механизаторашта хьехар деш воал.

И. Плиева сурт.

Социалистически рузкъа лораде деза

Вай паччахьалкхен экономически лард я боахама социалистически система хилар а производстван кечалаши средствaши социалистически собственность хилар а.

Из да заводаш, фабрикаш, хьунаш, хиш, совхозий боахам, иштта кхыдараш паччахьалкхен доалахьа дерригача халкъа рузкъа хилар.

Вай мехка социалистически собственносто вахара мел эшачох — даарах, дувхарах, культурни вахарах Iалашбу къахьегамхой. Социалистически собственность дегIаярца ювзаенна я халкъа торо а.

Социализм хьалъяра опыто хьахьекхар капиталисташтеи помещикаштеи хьийгача лаьй къих мукъа баьннача, шоай торо тоае къахьегаш болча болхлошеи ахархошеи хьалхарчул дуккха а дикагIа болх беш хилар.

СССР Лакхехьарча Совета 1957 шера 6-ча ноябре хиннача юбилейни сессе Н. С. Хрущевс аьлар. «...ший лоIамагIа боацача къахьегамал ший лоIамагIа бола къахьегами, эксплуататорашта къахьегачул шийна къахьегилгеи дуккха а толаш долга гучадаьннад».

СССР Конституце ше халкъа лоIам хиларах тарра дIакхайкадир социалистически собственность сийлахьи лораде дезаши хилар.

В. И. Ленин 1918 шера ше Алексеевски манеже хиннача митинге къамаьл деш аьннадар: «Болхлойи ахархойи кхета беза, лаьттеи фабрикаши шоай рузкъа хиларах, из шоай рузкъа лорадеши кходеши хила а беза».

ХIаьта а цхьайола элементаш къахьегарца шоай вахар Iалашде ца а ловш, атта бале а кхерамеча новкъа а баьле зуламаш де, ший халкъа рузкъанна къоал де болалу.

ТIаккха законо де доагIа таIазар а ду царна.

Масала, А. М. Дукаевси А. Товсултановси шоайла барт а баь 9 гали кIа лочкъадир Красноармейски совхозера. Дукаевс ший лоалахочунгара йийхача ворда тIа дилла склaдера хьаара а денадар кIа. ХIаьта а общественни викалашеи милицен органашеи сомал ярах зуламхой хьалийцар цар лочкъадаь хиннар совхоза юха а делар.

Халкъа судо зуламхошта таIазар дир

Назрановски совхозера чорда тIа а дилла дIадахьа гIерташ боахкаш цхьабарт а баь кIа лочккъадаь хинна Мурзабеков А., Ажигов М., Ажигов К. карара 5 гали кIа а лоацаш лиийцар. Назрановски районе кхаьннена а суд йир.

Зуламацара къовсам Iаьдала органаша лоаттабу, цхьаблъда, цу къовсама толамаш советски наха сомал ярга хьажже, Iаьдала органий викалашта цар новкъостал дарга хьажже хул.

Зулам де кийчлулга, зулам даьлга шаьра ха а ховш Iаьдала органашка цунах хоам а ца беш вар, цох тарра кхы гIулакхех лаьца бехктоxаме сзара гIулакх а дувц закона тIа.

Социалистически собственность лорадарна къовсам лоаттабелга — хIара советски гражданина гIулакх да. Нагахьа санна районе юрта общественность къоалаш дераштa духьал хуле цу гIулакха толам баьккха баьннаб.

БIарга са санна лораде деза социалистически собственность — вай вахара Коммунизман лард.

Н. ЕЖОВ.

НГIАССР-а лоаман районашка юрта боахаман керда отраслеш яхкарах

Нохчийи гIалгIайи шоай мехка цIаберзарца, лоаман районашка тайп-тайпара юрта боахаман отраслеш вIашагIйохкха езаш декхар хьалхашка эттад цу районашка боагIаш бола нах балхаш тIа дIанийсбара духьеи, баьча балхах царна дикка алапий хилийтара духьеи.

Лоаман районий климат а лаьтта а геттара дика да промышленни сомий бешамаши нокхарийи леладарна. Цул совгIа баьцах хьийкъа даьгIеш лоаман районашка хиларо дикка торо хулийт укхаза дулхаи тханеи боккха пайда луш дола жа доладе. Цхьабакъда, кIезига мара йоаца къулбехьера лоаман босеш дIаяьлча, лоа дукха уллаш хиларах Iан хана жа доажаде вIаштIехьа дац цига, хIаьта, наькъаш хала хиларахи боккхача къахьегамаца дувзаденна из гIулакх хиларахи, Iан дIоаххала жена доакъар Iалашде йиш яц. Лоаман колхозий жа Iан хана доакъарца Iалашдарна эшаш я ногIий арара даьгIеш, эггара кIезигагIа хилча 3—4 устагIанна цхьа гектар а йолаш. Цудухьа, республикан лоаман районашкарча колхозий чIоагIа лоархIаме дола из гIулакх НГIАССР Оргкомитето хIанзехьа а Правительствона хьалхашка оттаданза даргдац.

Лоаман районашка юртбоахам вIашагIболлача хана колхозашта сомий бешамаш дегIайоалаярна Iалаьмате дукха къахьега дезилга, дукха рузкъа эшилга, хIаьта уж дIайогIаш хинна зе юха меттаоттаде дуккха шераш дезилга ховш хила деза. Цул совгIа ха деза, къаьстта республикан лоаман районашка сомаш хIара шера ца хьувкъилга. Цудухьа, сомаш ца хьувкъача шерашка пайда тIабоагIаргболаш йола юртбоахаман культураш лелаелга вIашагIдолла деза.

Лоаман районашта страховой культура а, дукха къахьега ца дезаш, ше дIайийнача шера а тIехь пайда луш культура а я тхьамка-махорка. Махорка лордаши чIегIаши кийчъяра мах центнерах 600 сомага кхоачаш ба. Лоаман районашка из юккъера хьийкъача гектара тIара 50 центнер тхьамкий йоал, гектара тIара 30000 сом пайда ба из.

Махорка дика хьувкъийта агротехникас ма яххара гIулакх де деза цунна. 1958 шера махорка дIае лаьрхIа колхозаш хIанзехьа кийчъяла еза. Кхычарел хьалхагIа махорка дIае лаьрхIа кхаш белгал а даьхе гектара тIа 8—10 тонн йолаш кхо дилла деза. БIаьсти из кхо кхай тIа дIадоаржаде а, 20—25 см. кIоарга кха аха а деза, цунна тIехьа оахам нийсдеш макха баккха а беза.

Гурахьа дIае еза махорка, гурахьа из де ца кхуйя бIаьсти эггара хьалха ха яьлча дIае еза из. Овощной сеялкашца дIаюв махорка, уж сеялкаш шоай ханнахьа колхозашка дIакхачийта декхарийла я МТС-аш.

Махоркан мугIараштa юкъера юкъ 50—60 см хила еза. Махорка кхеяра болх ба: из лаьтта хьоадар, оасардар, лохера 2—3 лордаши чIоанагаши дIаяхар.

Тхьамка - махорка чуэцалехьа 3—4 ди хьалхагIа гIадамаш (чIегIаш) эттIа а деш дIаюха дехк. Кхай тIа хьакха махорка маьлхара а яхийте 75 см лакха а долаш паркхаш ду цунах. Ди-бийсеи доаллашехьа кхоаллена кIал доаржадаь саьргех хьал а элле докъадолийт тхьамка. Докъадаьчул тIехьагIа харжа а хержа 30—40 кубометр хургйолаш холаш а дийя ше-шегIа доага а далийте, тIаккха паччахьалкхенна дIалу тхьамка.

Махоркал совгIа колхозашта дика пайда лургба хо дIадийча. Лоаман районашка массанахьа эрий даьнна нийслу хо, къаьстта къилбаседан малхбузен босашка хул из.

Хо дIадегIача шоллагIча шера колхоазшта боккха пайда лургба цо. Гектара тIара 20 центнер яьлча а, 50000 сом ахча да из. Цунах ахча денна а ца Iеш хIара хон центнерах кхы 4 центнер кIа а лу паччахьалкхено. ДIаегIа бешамаш хьалхиллалца, лоаман районий колхозашта хIанз уж вIашагIйохкача хана, лоам ялат дIаде кхаш кIезига хиларга хьажжа паччахьалкхено дуккха ахча а ялат а луш, эггара пайданегIа йола культура я хо.

Пайда луш долча хон гектарага дIабода къахьегам хул юккъера лаьрхIача цхьан сага эзар балха ди. ХIара гектара тIара хула пайда, ахча—50 эзар соми, ялат—80 центнери лаьрхIача, сага цхьан балха денна цунах кхоач 50 сомага кхоаччаш ахчеи 8 кг ялати. Хо дIадувш йола къахьегама ха, 500 сага-ди (балха-ди) лоархI.

Хо, лоаман районашка эггара лоархIамегIа йола культура я, хIана аьлча кхы культураш кхее йиш йоацча бердабосашка, орашка, аьлешка кхее йиш йолаш из хиларца. МугIараштеи гаьнаштеи юкъе 150—160 см. юкъ а юташ хьокхий а догIаш дIадогIа деза хо. ДIадогIача хон гаьнаш 5—6 зиза тохаргдола зIирг долаш хила еза. Цхьан гектара тIа 5000 хон гайдолг дIадогI. Дика тоадаьча лаьтта гурахьа а Iай а дIадогIа мегаргда из. Хьокхий догIилга лоаман районашка хьу хиларца дукха хала дац, цхьабакъда, аьшксаьрг ший ханнахьа дIабахьа беза Сельпо-ша.

Юртбоахама керда отраслеш дегIайоалаярна лоаман районий колхозашта юртбоахама управленегара методически а квалифицированни а новкъостал эш.

Юртбоахама управленес лоаман районий колхозашта дIадогIа хо, махорка-тхьамкий ги, хьокхашта тIагIолла тоха аьшксаьрг ший хиннахьа дIабахьа беза.

А. ШУМИЛИН,
агроном.

Хьайбай продуктивность айяра тIехьа партийни организацес лелабу къовсам

1957-ча шерралца йолча хана Каргалински района «Красный пахарь» яхача колхоза шурийтоварни ферма шура яккхарна тIехьалаттарех яр. 1956-ча шера хIара фуражни Iаттагара 1000 килограмм совгIа мара шура яккхацар. Иштта тIехьа латтарла маганзар колхозерча коммунисташта. Цудухьа цар собрани а яь, цига дийцар деттача доахана продуктивность айяра гIулакх.

Коммунисташа могадир дояркалла кагий нах бохийтилга, цар балха гIулакх тоаделга, доахан чудоахкача кхийшта ремонт елга, доахан дикача доакъарийца Iалашделга. Собранес колхоза правленена тIадиллар дикача фух дола доахан эцилга.

Укх шера январь бетта парторганизацес итогаш йир шура яккхар айдарна шера баьча балха. Ферман болхлой собране хиннараша белгалдир шоаш 2000 килограмм шура яккха тIаийца декхар 2054 килограмм шура яккхарца кхоачашдар.

1956-ча шера хIара Iаттагара яьккхачул 800 килограмм совгIа я из. Хьалхара моттиг лаьцар № 2 йолча фермас, хIара беттача Iаттагара 2067 килограмм шура яьккхай цар.

Колхоза боахам дегIабоалабара карагIдаьннараш тIа ца соцаш, кердача 1958-ча шера ССКП ЦК-а даьча кхайкарала жоп луш, цар дояркашта юкъе социалистически яхь йоаржаяьй хIара Iаттагара 2500 килограмм шура яккхарна.

№ 2 йолча комсомольско-кагирхой фермас укх шера хIара Iаттагара 2600 килограмм шура яккха декхар тIаийцад.

Колхозе дикача фух дола 200 гаргга бежан да.

Шинна а фермас керда шу доладелча денз, шоаш тIаийца дола декхараш сийленца кхоачашдарна чIоагIа къовсам лоаттабу.

Я. ГРЕСЕВ.

Ростовски область. Буденне цIерагIа йолча Новочеркасски электровозаш деча завода коллективо хьаяьй 5500 говра низ бола «Н-60» яха йоккха магистральни электровоз. Беза мухь бола поездаш сахьата 110 километр чехка лелоргья цо.

Завода тохкам баь а баьнна машин-наькъашка цхьанахьа дIахожаеш я керда электровоз.

Сурта тIа: «Н-60» яха керда электровоз.

ТАСС фотохроника.

И. БАЗОРКИН

ТIахьехам

(ДIахододар)

ТIаккха, шоаккъ енача Элберди доттагIчо, Анзора, хьалъэккхийте, Салиматаи Элбердийнеи юккъе тепча кхосс. Цхьабакъда, шоашкара дIаиккхача дунен тIа кхы хIама гац царна. Шоай когашта хьалхашка кхийттача тепчо гIоттабаь дома а теркал банзар цар.

Хинна дIадахараш дагадеха Элберда ю уйлаш тийдар цун керта тIа лоацца хазаьча шокаро, цхьа секунда яьлча аьттехьара гаьнна цхьаннахьа яьннача топа тата хьахезар.

Элберд берашха къона саг вар. ХIанзза мара вахар довза волавеннавацар из. Ды юха а эза, дIа-юха х.ежар из. Сигал духхьал цхьа сахула седкьа мара бисабацар. Малхбоале цIийлуш йоагIар, хIаьта гаьнна лаьттан тIа сира боад латтар.

ХIама техча санна, михо таьлгIи техар цунна. Ды тохабелар. ЦIаькха а топа тата даьлар. Топ шийна еттилга хIаьтта мара ца кхетадаьча Элберда, салам юха дерзадеш санна, «Ва Iалейкум салам!», аьлар: тIаккха къаьгта гуш уллача городеи дотув-даш доаккхача завода кирпишкий лакха турбайи оагIонгахьа ший ды дIахийцар.

Хьакхийца валла хьа да,— аьлар цо ший дагахьа,— малав, мичара ва, мича вода ца ховча сага топ етташ хулий! Хьанна етт ца ховш ше етта топ, даьна е вешийна кхетий а ма хов!.. — ЭгIадаь жIалеш санна. во нах а ба-кк укх дунен тIа.

Иштта уж уйлаш еш ши верст гаьна ваьлар Элберд, цул тIехьагIа чоабол а яйта юххера а шортига волавелар из. Юхахьежар из, гобаьккха сатийна яр. ХIаьтта хьалбаьнна бар, боккха, цIе, лоалабеш латташ санна даьнна кIаьдаш гуш бола малх. Лоамий бовхьашкара лоа а цIийденнадар, царна тIагIолла дIахьажача къаьгта сийна сигале гора. Тхьовра из хьажжача тайпара, гоннахьа сатийна лаьттар цхьаккха саг ше-ше хьалхагIа из сатем ца бохабе гIерташ санна яр.

Цхьабакъда из сатем бIаьхбаланзар. Цхьаннахьара цIаьхха хьалгIайттар чкъордаш, шоашта даа хIама лохаш новкъа гIолла дIаяйдар уж. Ди дизза сийрда даьлар. Города йистте Элбердех говра баьри кхийтар из Наьсарен-вокзале вода гIалгIа вар. Погонаш тIа а яхкаь, ше гIумкий эпсар ва аьнна, города юкъе гIолла хала чакхваьннавар из.

— Аз погонаш дIалургья хьона? — аьлар цо Элбердийга, Элберд мича а сен духьа а вода хайча. Элбердас хьаэцанзар погонаш. Элбердийна уж пайдана яцар, хIана аьлча, цунна эрсий мотт а хицар, из ца хайча, цунга саг Iеха а лургвацар.

ВIаши никъ дика а бийца, къаьстар уж. Элберд застаав йолча соцавир. Кхо саг хьаараваьлар машиннаькъа будка чура. Полтув а ювхаш кепка а туллаш, кера мож-мекх а долаш вар хьалха араваьннар. Цун гергача, йоккха йоацача мeража тIа дика дагIар аьшка гом бола, юккъе тай хьерча бIаргсаьнаш. ЦIимхара а цIенхошта а хьежар из ший шерра, духхьал дIадахача цIацкъамашта кIалхара. Полтона тIеханахьа хьерчача тIехкарах цхьан оагIорахь эрсий гIапи вокх оагIорахьа тепчеи уллар цун. Цун ши новкъост эскара фуражкаш а тухкаш, дIатIахьежача унахцIена къона нах бар. Цхьаннега, сийнча маьша куртка, вокханга тиша лоаца кетар ювхар царга. Шиннега а топаш яр. Элберд царга а уж Элбердийга а чIоагIа хьежар. Уж шийна хьатIаболабелча, сих ца луш топ гIоттайир Элберда?

— ХIей, хьо сих ма лелахь цига?.. — аьлар воккхагIчо, хIаьта зIамагIа бараша, машиннаькъа будкана тIехьашка а айтта, топаш тIахьекхар Элбердийна.

— Малав хьо? —аьнна хьаттар воккхагIчо.

— ГIалгIа ва, — жоп делар Элбердас, цхьа ха яьннача гIолла, шоайла дош а аьнна, кагийча наха шийна тIахьекха топаш Iохецаш яйра цунна. Дешашца а кулга оамалца а Элберд дIакхетавеш дукха къамаьл дир самооборонщик волча воккхагIчо Эскара склад лораеш латта вежарий бIарга бов а нанас царна дохьийта даа хIама дIадала а Элберд водилга мара, кхы хIама кхетаданзар цо.

Кера модж йолчо юха а Элберд дIакхетавора, из склад мишта лаха еза, мишта ваха веза, кIезигагIа кхерам мичахьа ба дIадувцаш. Элберд дIавахар. «ЭгIадаь жIалеш» санна, берригa нах бац зулмане яхаш, уйла йора Элбердас, ше воддашехьа а. Новкъосталдеи хьехам балеи кийча бараш а ба. Iаьржача дын кIасара тIеи Элберди кийна тIеи гIоа юллаш шийла яле а, Элберди дог дIоахделар. Набарах боахка, адамий сатем байнача хана кхерабаь городе баха нах, тIакъайла латта кораш хьаделла а дегабуамерча, Iаьржа ферта кхуллача цхьаьча баьречунга кхераш хьажа а свттабеш, корзагIваьнна воацаш, чоаболах городе гIолла дIаводар из...

—ЧехкагIа чIоагIде деза Советий Iаьдал, наха юкъе моастагIал лоаттаду дешаш къоастаде а. ГIалгIашкара дIадаьха лаьтташ юха дала деза, из ца дойя, машар хургбац, — йоахар кера модж йолчо заставе, гIаьле а увзаш.

— Селхан а базар тIа сволачаша— кIайбараша кхо гIалгIа гебагIашта юхье а вегIар, тIо бийтта... Фу дергда? Уж, куркулеш мел баьхкаб укх тIехх:арча шин дийнахьа! Iулаш хинна лел уж.

Хьашт доацаш вахийтар вай из гIалгIай зIамга саг. Маьрша юхавайтаргвац из, вуврга,... йоахар зIамагIа барех цхьанне.

— Сона хет вуврга аьнна, ца вахитача-м варгвац, — доккха са даьккхачул тIехьагIа, жоп делар кера модж йолчо. — Вай болхлой а, эпсараштеи кIайказакаштеи цхьана наха духьал да аьнна хеталургда, дIа ца вахийгача ХIаьта, вай доттагIал дохаде йиш яц! Юкъара гIулакхаш ма дукха да вай кхы а де дезаш!

Уйлан чу ваха, улицагIа дIа а хьажа, гIаьлен юхк Iоккхессар цо, — смена йоагIа. Цхьан сахьата наб а яь, заводе гIоргда вай.

* * *

Андрей хIанз а тхьовсанза вар. Чухьанахьара кочи, галифе ягIа диоганала хачии, пасаташи ювхаш, кора тIа дIатIа хайна, сомайоалаш латтача городага хьежаш гIаьле а увзаш, цхьан хIаман уйла а еш, вагIар из, довзаш дола ланий таташ цун лергашта хозача хана.

Из хьалгIеттар, корах ара хьежар, цIокъ санна кхоссавенна стола тIа а хьийдда, иттаза йоала тепча хьаийцар цо, кор катехха хьа а дийла, хьожжаяь тепча йожийтар... Тепча яланзар. ТIаккха мара дагадоханзар цунна, ше бийсан кхийсаь, тепча йоассаь хилар...

ХIаьта Iаьржа ферта кхулла баьри, хIамах дегабуам ца беш, гола теха дIавахар, кхыча улицах чу а ластаь.

— Фуд цига?—кхераенна, дукхача гIайбашта юкъера корта хьалъайбир «княжна Мэрес».

— ГIалгIа ва, — сихха аьлар Андрес.

Цхьа ха яьннача гIолла Коммерчески улицеи Михайловски майданеи саьнга вахача купец Симонова аьшка коанаIарех тата дир Элбердас.

— Малав цига — коара хьаттар ха тIа латтачо.

— ГIалгIа ва, — аьнна юха йист хилар Элберд.

НаIараш хьайийлар, говра баьри хьачу а валийта, аьшка гIовраша таташ а деш, юха тIакъайлар наIараш.

КIайча дехко къайла баьккхабар Шаьра-лоам. Тирка тIа чакхсадоагIа Iы гIеттар, хIаьта сомайоалаш латтача Бурон тратуараш тIа хьалхагIа хьалгIайтта нах болабеннабар.

IV.

Цу дийнахьа, массаз гIеттача тайпара боацаш, хьалхагIа хьалгIайттар Симонова цIагIа. Иштта сатем байнача хана, Элберд воагIаргва аьнна дага дацар.

Ши ди-дар городе контрреволюционни уйлаш йола казакаш, городера базархой, масса тайпара черносотенцаш къахетам боацаш гIалгIашта топаш етташ, къиза Iазапаш деш, хьаьрбаьнна хьувза.

Шоайла вIашагIлетилгеи Iоуха наьха цIийи соцаде, городе порядок оттае е низ кхоачаш а е саго лоархIаш а яцар Горски правительство. Из кхайкар Войсковой правительствон лакхе латтача казакашка, хIаьта уж казакашка совца аргда шоаш яхаш, большевизмах лазар хьадаьнна казакаш хIанз кхыметтел атаманага шийга а во ладувгIаш ба яхаш, кIалхара бувлар.

ГIалгIай юрташта тIалата, хорш еча санна, кийчлуш яр Войсковой правительство, къамашта юкъе гоамал хьалхьейора, гIалгIаех лата бахьанаш лехар.

Цу хана города юкъе, купеца Симонова цIагIа, дIаяьннача «Дики дивизен» гIалгIай полка ткъо баьри вар, цу дивизен хинна, хIанз халкъа доалахь баха боахам лорабеш.

Дукха ха яр «Дивизи» еха, цун салтий цIабаха, шоай дезалах дIакхийтта. Цу ткъаь зIамгача сага а бар цIабаха чIоагIа безам. Халкъана хьалхашка декхарийла хиларо посте латта сецабора уж. ТIиххьарча деношка городе гIалгIашта тIаэтта туржаI дика довзар царна. Шоай гIулакха берригa кхерам дика бовзаш, Горски правительствос шоай йоакхо ергъя аьнна хеташ бар уж. Уж хьежар правительствон штаб иллача граф Уварова имене дIабаха приказани ярга.

Цу кхерамерча хана вIалла воагIи а мишта воагIа а ца ховш, зе-зулам доацаш, уж болча вера царца цхьана из хала гIулакх дIахьош хиннача шин веши воша — Элберд. Цу зIамгача саго царна денадар даа хIамеи цу моастагIаша гIалгIашта егIача боанта чура—Буро тIара арадовла аьнна юрта викалаша дайта хабари.

Города юккъе цIаьхха хьахиннача цу крепоста еррига гарнизон хьагулъелар, Тиркагахьа дерзадаь кораш долча цIагIа.

Юрта гIолла долчох а боккхача наха дайтача хабарах а Элберд дийца ваьлча, цхьаккха йист ца хулаш тоъал ха яьлар.

Хадданза бегаш беш хиннараш а уйлаш еш бар. Шоай юрташ, дезал, ков-карт, безараш-бовзараш дагабоахкар царна.

Тирко хадданза ду тата хьахозар. Из къаьна, нана хий, лоаман гIалашка чухь бахача ший наьха меттачоа тара йолча екача оазаца, тIабоагIача кхерамах ший къонгашка хьоамбе, уж цунах кIалхара баха гIерташ санна хеталора.

Оарц дакккха санна, тата деш дар цу Iуйрийна Тирк. Шоай цIенах еш хинна уйлаш, тIаэттача денах йора цар хIанз. Шоайла дагабаьлар уж. Делкъа ха хулаш, Iаьдало шоай фу уйла ю хьажа городе саг вахийта чIоагIдир, хIаьта тIема гIирс а герз а моастагIашта харадахалехь, дIахьо аьнна нахага дIаала эггара гаргагIарча юрта цхьаькха саг вахийта а тоадир.

Iуйрийна дуа хIама а диаь, чай а менна, цхьабараш коа говраш латтача, вожаш помещени цIенъе, ха тIа латтараш хувца болхаш, дIакъийстар уж.

Элберд ший лоIамах висар. Бульвара йистера дIайоалалуш уллача йоккхача майдано теркам тIаэзар цун. Хоза, йоаккхий попаши корсамаши ягIа Пушкински сквер гора аьтта оагIорахь.

Лоа тIадиллача корсамий гаьнашта юкъе гIолла дIахьежача, хоза, лакха беседка хоалора.

Элбердийна хацар цхьан хана цу сквере сийлахь-воккха поэт хиннилга. Цигга, листача гаьнашта кIал лаьттача гIанда тIа хайна Беш-лоамаКерта тIерча, изумруд санна, йолча, сигленга хьежаш, уйлаш еш, цеццвоаккхача лиран кортамукъал, мерза безам, къонахчул хестаду, тамашийна образаш цун кер чу хьахулаш хиннилга...

Элбердийна Пушкин вувца а хезаь вацар. Поэтически дог айдаларах хIама хацар цунна. Цхьабакъда, Симонова цIен лакхача корах арахьежача цунна, бIарга гора хоза бульвар а парк а, маьлхах къега бIаьстан кIай лоа, хоалора дей а цIена а фо, Iалам ше санна цIена а безаме а дар цун дог. Цунна гора кхы цхьаькха а бульвар, гаьнашта тIехьашкахьа гIолла додача Тирка сийна талгIеш.

— Ма хоза я укхаза, — аьнна хетар Элбердийна.

Из санна, сихача хина уйла тIаяхача, КотиевгIар кхаь вешех цхьанне йохайир цун уйлаш.

— Чона тIий тIа гIолла салтий боагIа... — иккхар цунга, дикка шек а ваьнна.

Цу минута, берригаш хIана бац аьнна, кораш тIа хьатIа гулбелар. Маьхий санна, ура дагIаш, кIур баьккха гебагIаш маьлхо къегадеш, кегабенна гIа лувзаш, тIий тIа гIолла хьайоагIар эскара колонна.

Сихвенна цIагIа чуиккхар цхьа зIамга саг. Ший корзагIа валар хала лежкъадора цо:

— Казакаш тIаьл сихьа боалаш латт. Краснорядски улицагIа Iолест уж... Дукха ба... Вайна тIа боагIий теш?

— Ай! Вайна тIабоагIаре-м ТиркацаIобоагIаргбар. Го баьккха хIана боагIа уж! — аьлар цу дийнахь дневальни хиннача Атабе, цIенхошта тIатехар цо:

— Цхьаккха саг улица юкъе ара ма валалаш. НаIарех гIув тоха!

Волков чуваьлар. ТIема тIа яьккахча хана полкацарча новкъосташца дика доттагIал-техадар цо, цейхгауз лорае тIема порядок вIашагIйолла командир волаш, царца юхе а висаьвар из. ГIалгIай дошлошта везар из, къонахчул, нийсхо, дог цIена долаш хиларах. Бакълувш доттагIал долаш из шоашца воландаь, цунца уж а иштта бар.

Паччахьа инаралаша дики дивизи цIеча Питера болхлошта, революцена духьал югаш, лаьттах, бокъонех, кортамукъалах дола шоай дешаш дувца цIа гIо аьннарех цаI вар из.

Питера болхлой царна бовзийтар а царца къамаьл хилийтар а вар

(ДIахододар 4 оагIо тIа).

Малхбузен Германерча „тамашенах" йолча мифахи бокъонца бакъдолчохи

Дукха ха йоаццаш йолча хана, дуненна довзаш «тамашийна ворхI» хIама мара дацар. ХIаьта, малхбузехьарча германен пропагандисташа хьадийлар кхы цхьаькха — «бархIлагIа тамашийна» хIама. Ишта цIи йоакх цар Малхбузехьарча Германе «вIаштIехьа» лелаш яраш санна тешал деш йолча экономически процессех. ХIаьта, кхоачамболаш да Малхбузехьарча Германе лелача гIулакхашка юххера хьежача «бархIлагIча тамашенагI» йола миф — буржуазен пропагандан аргIан йола блеф-нах Iехор хилар.

Ала дезаш да, Малхбузехьарча Германе тIема производстваца дувзаденна дола цхьадола промышленностан доакъош дегIаахарна довзаш дола толамаш даьха хилар. Ховш да, капиталистически мехкашта юкъе Малхбузехьарча Германе болат даккхар, США-гара дIаиккхача шоллагIча моттиге хилар. 1956 шера ФРГ 23,5 миллион тонна болат лоаладир; 1950 шера денз 1956 шерага кхаччалца из даккхар 91 процент лакхделар. Бонна хьалхале лелаеча гIозараша Малхбузехьарча Германена ремилитаризаци лелаяра политика лелаярца, мехка тIема-экономически низ чIоагIбарна болх беш йолча промышленностан доакъош дегIадоаладарна гIо дир. Цу гIулакха дола капиталистически концернии Бонна хьалхале лалаеча гIозарийи хьашташ дизза вIашагIкхет. Малхбузехьарча Германе хадданза дегIаухаш латт герзаш хьадеш йолча предприятей дукхал. АДН яхача агентствос беча хоамах 1956 шерага цу тайпара йола предприятеш 400 гаргга яр.

ТIема кийчо елга чIоагIдар да, цу «экономически тамашагI» шерра из дIахазийта гIерташ Бонски пропагандисташа дувцар. Дукха ха йоаццаш Гитлера гIо деш хинна германски къаьна монополеш сихха меттаоттаяр да из «тамашийна дола» гIулакх.

«Из тамаш» я — США монополешца ювзаенна Малхбузехьарча Германен йоаккхий концернаш тIех лакхара пайдаш доахаш, шоашта гIо деча американци хьашташ кхоачашдеш болча боннски реваншисташта герз кийчдар.

ХIанз укх сахьте Малхбузехьарча Германе экономически хьала керте латташ я Малхбузехьарча Германен тIема-промышленни потенциала лард йола лоархIамегIа йола металлургически концернаш. ФРГ Iаьржа металлурги вIашагIкхетар тIом хилале хинначул тIехъяьннай. Нагахьа 1938 шера 9 металлургически концерна дерригa доаккхача болатах 87,7 процент кхоачашхинналe, хIанз цар цу производствaн 93,9 процент караенай. Малхбузехьарча Германе юха вIашагIтеха болх бе йолаеннай Тиссена, Круппа, Маннесмана, Клекнера, кхычар а ший хана Гитлер Iаьдала керте оттар Iалашдаь йола а цун тIема авантюраш дика дакъа лоацаш кийчъеш хинна а йоаккхий металлургически концернаш. Тиссена концерна предприятеша, хIанз укх сахьате Малхбузехьарча Германе мел доаккхача болатах 22 процент болат лоаладу, хIаьта Круппа заводаша — 14 процент гаргга. Рурски болата концернаша, германски милитаризман цу спруташа, Малхбузен Германен металлургически кхеран кIор боаккхачеи промышленностан керттера моттиг лоац. Гитлера ханашка эггара бIехагIа дола гIулакхаш кхоачашдеш хинна «И. Г. — Фарбениндустри» яха концерн юха а ФРГ химически промышленностан керттера лоархIам болаш дIайолаеннай.

Хьалха хинна гитлеровски концернаш юха дийнъенна болх бе йолаялар, цар даьй пайдаш фаьлгашца дувццал чIоагIагIа лакхдалар, — из да «экономически тамашенагIа» дола фаьлгаш дувцаш бонски пропаганда лерхIар. «Вестфелише рундшау» яхача газета деча хоамех, 5 шера, 1951-ча шера денз малхбузехьарча Германен предпринимателаша 60 миллиард марка пайда ийцаб. Кхеталуш да, цу пайдаех доаккха дакъа промышленни магнаташка кхаьчалга. АДН агентствос доаладеча хоамех ахчан реформа яьча ханал тIехьагIа (1948 шу) Малхбузехьарча Германен предпринимателаша шоай материальни рузкъа 210 миллиард маркага кхоачаш айдаьд. Кхеран-кIор боаккхача монополей пайдаш 1950-ча шера денз 1956-ча шерага кхаччалца йолча хана 3.992 миллион маркагара 7.867 миллион маркага кхаьчад.

Малхбузехьарча Германен трестийи концернийи «тамаш ейта гIертачар» цхьаккха низи рузкъеи кходац Малхбузехьарча Германера вахар дика да яхаш дIахьокха гIерташ. Малхбузен Германен городий улицаш цар хозъяьй хоза кийчъяьча дукха мах бодача витринашца, «малхбузен вахар толажагI хилар» наха дIахьокха гIерташ. Цар уж улицаш сийрдаьхай неонови сердалоно, дика сийрдайоахача рекламашца, царца хIара дийнахь йолча холонашца вои къеи болхлой баха кварталаш, цар готта а ясса а улицалгаш къайла а кхухьаш.

Цу ерригача бутафорес къайла хьоц къахьегамхой къиза бовхаш хилар.

Цу Малхбузен Германски «тамашийн» шоллагIа йола оагIув ца ювцаш Iадда Iеш да Бонна хьалхале лелаю гIозараши цар пропагандисташи. КIезигача промышленни магнатийи бIаьхийча наьхеи хьал, итташ миллионаш лоархIам болча, халача хьал тIа бахача къахьегамхошта эксплуатаци ярахи уж бовхарахи тоаденна хилар къайла дахьа гIерт уж.

Малхбузехьарча Германен профсоюзий хоама тIа белгалдеча тайпара, 51 процент болча западногермански болхлой алапий 300 маркал кIезигагIа да, кхыча бесса аьлча юкъера дезал кхаббал хулаш доаца алапий Дизза бакъдар хьахьокхаш доацача официальни хоамех вахара эшача гIулакхашка дIабода мах ФРГ 1950 шера денз 1956 шерага кхаччалца 13 процента дукхагIа хиннад. Герз дукхагIа хьаделга дукхагIа эйлуш хиларца хIара шу тIехьа дегIаухх, къахьегамхой иштта а атта доацаш вахар кхыа вогIча хьал тIа оттадеш налогаш етталга.

Къахьегамхой вахара хьал хала хиларо а производстве уж чIоагIа боацош хиларо а лакхду уж цамогаш хилар. Дортмунде йолча Макса Планка институто даьча тохкамех гучадаьнна да къилбседан Рейн-Вестфалия яхача лаьтта болча кьоначa болхлоех балха ди дIаьха хиларах (кIиранна 65 сахьатага кхаччалца) чIоагIа цамогараш кхийтта хилар. ХIаьта, немецки гIулакхерча наьха больницен кассас деча хоамех, медицински дарба де дезаш ва Малхбузерча Германен къоначa болхлоех хIара кхоалагIа вола болхло.

ФРГ даржаш латт къахетам боацаш берашка болх байтар. «Вестфелише рунцшау» яхача газето беча хоамах Малхбузехьарча Германе болх беш, школе даха ха йоацаш дола дукха бераш да. Газето бакъдечох царех дукхагIчар «эггара халагIа бола болх бу» геттара кIезига алапий а ийдеш.

ЧIоагIа раьза йоацаш я западногермански общественность ФРГ пенсионни гIулакх леладара. «Нейес Дейчланд» яхача газето белгалдоаккхача тайпара, хIанз укх сахьате Малбузехьарча Германен берригa пенсионерех 40 процента (цхьаккха хIама дагIац, е гуршкаш кхоач царга).

Укх тIеххьарча хана Малхбузехьарча Германе маьхаш кхы а айдалар хилар промышленнии продовольственнии товараштеи коммунальни гIулакх дарахи маьхаш дукхагIа доахаш. Дукха ха йоаццаш кIоранна мах тIакхийттаб. «ЗIанара реакцех» дувзаденна маьхаш лакхденнад, аьшка, болата, аьшкаьх яьча хIамашта. Цунна тIеххьа хоам бир 1958 шера 1-ча январе денз маьхка маьхаш тIакхетар. Бадем — Вюртемберга лаьттан боахама министерстван хоамех лучогIарча октябрь бетта денз соахка октябрь беттага кхаччалца, цу лаьтта кхачан товарашта бола мах 6 процентага кхаччалца, кийчача барцкъашта — юкъера лаьрхIача 6,3 процент, цIагIа лелаеча хIамашта — 5 процент тIакхийттаб.

«Экономически тамашех» дола хадданза ду хоамаш кIордадаьд цхьадолча малхбузехьарча буржуазни газеташта а. Иштта, «Индустрикурир» яхача газето малхбузехьарча Германе бахача наьха «хьалах» дола хоамаш дувцаш бакъду 1954 шерарча хоамех Франце, Итале, Люксембурге, Голланде кхоачачул дукха а къезигагIа кхачан продукташ Малхбузехьарча Германе кхоачалга. ГДР арадувлача «Ди Виртшафт» яхача газето белгалду Малбузехьарча Германе бахача наха дуача общественни кхачан продуктай дакъа, кхыча капиталистически мехкашка диллача геттара лоха хилар, цу кхыча мехкашка а герз дукхагIа хьаде гIертарца кхачан продуктай дукхал лохденна дале а».

ФРГ доал деча гIозараша ремилитаризаци ярнеи «шийла тIом» боаржабарнеи лелаеча политикас тIайоагIача хана а Малхбузен Германен къахьегамхошта дика дар тIадахьаргдац. ФРГ оборонан министра Штрауса яьча заявленех Федеративни республикан тIема ухийта ахча 1958—59 бюджетни шера 10 миллиард марка хургда, соахкарчул цхьа миллиард марка дукхагIа. Из да, Малхбузехьарча Германен къахьегамхой хьал кхы а вогIа хургдолга.

Цу дерриганеша айбанза бусаргбац Малхбузехьарча Германски къахьегамхой ца безам. «Экономически тамашенах» дола харцдараш хоадамболлаш Iо а теIадеш, ФРГ къахьегамхоша хIара дийнахьа чIоагIа къовсам лелабу шоай хьашташ кхоачашдарна. Малхбузен Германен профсоюзий объединенес чIоагIа болх бу маьхаш лакхдалара духьал, налоги реформаш ярна, кагирхой къахьегам лорабара гIулакха. Предпринимателаштеи болхлоштеи юкъе керда тарифни договораш дарца Малхбузехьарча Германен профсоюзаша чIоагIа болх боаржабаьб алапеш дукхагIа хилийтар Iалашдарна. Металлитий профсоюзо дIадех алапий 10 процент тIатохалга, хIаьта текстильнии швейнии промышленностан болхлой профсоюзо — 30 процент из айдар дIадех. Духхьал цхьан дийнахь — 14 ноябре дукха нах юкъе болаш митингаш хилар Баден-Вюртемберг яхача лаьттан 19 городе алапеш тIатохар дIадехаш, цу митингашка дакъа лаьцар 150 эзар саго.

Ремилитарицазен политиканеи, герзаш дарнеи, Малхбузехьарча Германе американски атомни зарядаш йола ракетай базаш яхкарнеи, адамаш хIалакдеча герзаца бундесвер Iалашъярнеи духьала шоаш лелабеча къовсамца бийза лелабу, Малхбузехьарча Германен къахьегамхоша шоай вахар тоадарна шоаш лелабу къовсам.

Малхбузехьарча Германен бокъонца латташ долча гIулакхаша дизза харцду «тамашенах» дола дувцараш. Капиталистически эксплуатацена, герзаш дукхагIа хьадара, тIема кийчо яра Iоаткъама кIал, цо тоIабаь боахк Малхбузен Германски къахьегамхой. Малхбузен Германен лоаттама из оагIув «бархIлагIча тамашах» йолча хетадаьчох къайлабахьа могаргдац буржуазни пропагандисташта.

М. НИКИТОЧКИН.

МагIалбикерча нефтяникий толамаш

Гувнашта юкъе бIарг дIа мел кхоач дIайолх МагIалбикерча мехкдаьтта доаккхача управленей бурув детташ йола вышкаш.

Шерагара-шерага дегIайоагIаш латт из вай республикан лоархIамегIа йола мехкдаьттан район. Дахача, 1957 шера мехкдаьтта даккхара план 109,9 процент кхоачашйир цига. Дика толамаш даьхад мехкдаьттана перекачка еча цехо, 106,3 процент план кхоачашъяьй цо. Ремонтно-механически цехо — 107 процент, хина цехо — 115,3 процент кхоачашъяьй план.

Мехкдаьтта доаккхача бригадашта юкъе толамегIа болх беш хиннай 1-ча промыслера, новкъ. Колесников Федора бригада. Цу бригадо шера йола план 107,6 процент кхоачашъярах паччахьалкхенна планах доагIачул 771 тонн дукхагIа мехкдаьтта деннад. Новкъ. Тхостов бригадир волча бригадан коллективо — 100,9 процент, 2-ча промысле новкъ. Душнов бригадир волча бригадо — 106,9 процент кхоачашйир шера йола план.

1957 шера МагIалбикерча НПУ-с даьхача толамашца дакъа лаьцар шоай мехка цIабаьхкача гIалгIайи нохчийи специалисташа. Индивидуальни социалистически яхье коталонаш яьхай: 1-ча промыслан скважинашта лаьтта кIал ремонт еча оператора помощнико новкъ. Барахоевс, промыслови оатхалашта монтажи демонтажи еча слесара новкъ. А. Джабраиловс, лаьтта кIал скважинашта ремонт еча оператора помощнико новкъ. А. Андреевс, дуккха кхыбараша. Уж толамаш даьхад болхлошеи, инженерашеи, техникашеи шоай низ ца кхобеш болх барахи, керда техника, технологи, толашагIа йола методаш ханнахьа балха юкъе йоалаярахи. ХIанз МагIалбикера нефтяникаш хьатIадоагIача СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьара Советаш хaржара сийна социалистически яхье а айтта керда толамаш доахаш боахк.

М. ЧАПАНОВ.

Порядок оттае еза

Нохч-ГIалгIай АССР-а Оргкомитето соцам барца вай республикера цхьайола предприятеш, организацеш декхарийла яьй юкъера школа йистеьккха а хьалкхувш боагIаш а бола кагийнах балхашка дIанийсбе.

Назрановски районера Нохч-ГIалгIай совнархоза предприятешка дIаэца везаш 150 саг, «Чечингстрой» предприятешка — 50 саг вар. Из соцам баь цхьа бутт совгIа ха яьннай, хIаьта а хIанз-тIехьа ховш дац малагIача тайпара балха дIанийсбергболаш ба уж кагийнах. Нохч-ГIалгIай совнархоза председатела заместитела новкъ. Павловс кагийнах балха хьаэца шоай викал Назрановски районе воагIаргва аьнна цхьа бутт гаргга ха яьннай, викал хIанз а венавац. Иштта ча хьала тIа да кагийнах балха дIанийсбелга «Чечингстрое» а.

Дуккха моттигаш я райисполкома путевкаех кагийнах дIахьожабаьча предприятешка уж дIа ца эцаш. № 12 йолча строймонтажни тресто, Малгобекнефта ОРС-ас дIа а ца эцаш юхабахкийтаб цига хьожабаь хинна нах.

Иштта во вIаштIехьа даькха из гIулакх леладаро цкъадале, кагийнах бергболча балхах боах, шозалагIа-дале, дIаюха ухаш ахча а доаду цар.

Езаш йола порядок а оттаяь, кхы тIехьа ца доахаш, вIаштIехьа даккха деза юкъера школаш йистеяьха а кхувш боагIаш бола а кагийнах балха дIанийсбар.

М. САПРАЛИЕВ,
Назрановски районе гIолла болхлошта оргнабор яра уполномоченни.

Назрановски юртбоахама техникуме

1957—1958 дешара шера Назрановски юртбоахама техникуме дешаш дукха студенташ ба, царна юкъе 60 совгIа студент нохчийи гIалгIайи а волаш. ХIанз цIаккха ца хьийгача тайпара къахьегаш ах шерара дешара, экзамаш дIалуш ба берригa студенташ. Экзамаш дикагIа дIаялийтарна техникуме дика кийчо яьй хьехархоша. Техникуме дика тоаяь читальни зал я, практически занятеш е лаборатореш я, иштта кхы эшаш мел йола гойтара пособеш я. Цу дерригача гIулакхий дика кийчо хиларах, экзамаш а дика дIалуш ба дукхагIа бола студенташ. Царна юкъе ба тIехдика экзамаш дIалуш бола III курсера зоотехнически отделенера шивоша Сулейманов Б. Сулейманов М. Цар санна дика дешаш ва Рудаков а.

Дика дешарал совгIа масса хана общественни болх беш, шоай мукъа йола ха массанена пайдане долча гIулакха мара ца йоаеш, студенташа сий деш лоархIаш ба комсомольцаш новкъ. Гадиеви, Гадаборшови, Галдиеви. Къаьстта хIанз, СССР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьара Советаш хоржача хана, шоай агитационно-массови болх баха нах дика дIакхетабеш лелабу студонташа.

Сакъердаме хул техникуме сайрийна. Цхьаккха а сайра дIайодац цига я кино, я халхар, я лекци, беседа, иштта кхыйола культурни мероприяти ца хулаш. Иштта тоабенна культурно-кхетама болх техникуме хиларца дика тоабенна ба цига дешар хьехара болх а.

В. БОГАТЫРЕВ.

Кердача колхозе

Сунженски районерча ЧемалгIе яхача юрта «Красни Октябра» цIерагIа керда колхоз йиллай, 100 гаргга нохчийи гIалгIайи дезал юкъе а болаш.

Колхоза председатель харжа аьнна вIашагIтехача юкъарча собране шоашта дика вовзаш вола комунист Амриев Мухтар харжар колхозникаша.

«Ха а низ а ца кходеш къахьегаргда оаха, — йоах колхозникаша, — тхой колхоза юкъара боахам тоабара тIехь». Сунженски районерча кхыча юрташка а санна, дика вIашагIбеллаб цига ССР-а а Нохч-ГIалгIай АССР-а а Лакхехьарча Советашка деча хоржамашта хьалхара агитационни болх. ДикагIа вола агитатор ва коммунист, 83 шу даьнна воккха саг Амриев Iаьла.

«Къахьегамца хьалхабаккха беза вай воай дай мохк» — йоах Iаьлас.

«СССР-а Конституци — Советски строян бокъонца йола демократизм кхоачашъер» яхача темах лаьца агитаторий совещане доклад йир ССКП Сунженски райкома инструктора новкъ. П. И. Самойловс.

Шоай дай мехка цIабаьхкача нохчаштеи гIалгIаштеи дагаь гарга латт, кхыча къамашта нийсса Лакхехьарча Совете шоай къаман нах харжа йиш хилар а партеси Советски правительствоси шоашта енна паргIато а.

САМПИЕВ ХЬ.,
ССКП Сунженски райкома инструктор.

ГIишлонаш ераш шоай балха лоархIам беш ба

«Малгобекнефта» нефтяникашца гIишлонашъяра - монтажни цеха болхлой а баьхкар Старопромысловски районе. Уж баьхкабар 1957 шера шоаш баьча балхеи социалистически яхьеи лоархIам бе, аьнна.

1957 шера шинна коллектива балха лоархIам хилар: «Старогрознефта» коллективо план 100,1 процент кхоачашъяьй продукцех шийх дIабода мах 3,9 процент лохбаьб, хIара болхлочун болх 5 процент лакхбеннаб. «Малгобекнефтан» гиIшлонашъяра - монтажни цеха коллективо балха план 9,1 процент лакхъяьй, продукцех дIабода мах 1,2 процент лохбаьб.

Коллективаша 1958 шера социалистически яхь лаьцар, шоашта юкъе айхха бувзам лоаттабе а балхах керда гучадаьннар вIашка дувца а барт бир шоаш хьаяь дIалуш йола объекташ дика хилийта дош а делар.

А. ТЫЩЕНКО.

Шера йола план кхоачашъяьй

Красно-Октябрск яхача юртарча семяно-заготовительни участко 1957 шерара производстван план 125 процент кхоачашъяьй.

ЦIабаьхка гIалгIай кагийнах ба цу участке балхаш деш а, балхаш тIа Iомалуш а. Царех ба: Галаева Болихан, Даурбеков Махьмад, Галаева Тоти. Дика болх беш а, двигателаш бIаьстанга Iан хана кийчъеш а ба трактористаш — Булгучев Яхьяи Гиланий.

Бешкаш тоаеш бола нн. Карабанов К., Булгучев М. хIанз, ахкан сезона бешкаш тоаеш а кийчъеш а ба. Новкъ. Карабановс шийна цунах боккха сакъердам а хулаш дIахьех шийбалха опыт къоначa болхлошта.

Б. БУЛГУЧЕВ.

Тоабе юртарча клубий болх

Юрташкарча культпросветучрежденей болхлой декхарийла ба шоай болх къахьегамхошта кхетам а лургболаш лелабе. Цхьабакъда, Первомайски районерча культотделе хьалхале лелаеш волча новкъ П. И. Ювченкос ший болх лелабе безача тайпара лелабац. Районе 5 клуб я. Цу клубашка цхьаннахьа а художественни самодеятельноста кружокаш яц вIашагIъехка. Кинофильмаш бетта цкъа мара хьокхац, цхьайолча хана вIалла а хилац. Цудухьа колхозникий культурно салаIа а кинофильмашка хьажа а йиш хилац. Масала, Лесогорное яхача юртарча колхозникашта бетта цкъа мара кино хьокхац. Цу тайпара гIулакх да Датых яхача юрта а.

Иштта къахьегамхой салоIама йоакхо ца еш дола гIулакх кхы дIахо дахьа йиш яц. Кхы ца говш, оарцагIа а ваьнна, юртарча клубий болх тоабе безаш ба. Новкъ. Ювченкос.

ПЛИЕВ А.,
ШАДИЕВ Т.

Артиста никъ

Базоркин Идриса яздаь «Артиста никъ» яха брошюра кепатеха арахийцад Нохч-ГIалгIай книжни издательствос.

Брошюра (очерк) хетадаьд 1957-ча шера Москве хиннача кагирхой Ерригсоюзни фестивала конкурсан лауреат а дунен халкъашта юкъера художественни конкурсан шозза лауреат а волча Эсамбаева Эдилсолтий Махьмуда.

Авторо лоацца а чулоацам болаш а ювц Эсамбаева бераха а кхер латаь ха а, хьинар долча Махьмуда тIагIертта дешача хана цунна духьала Iувттаенна халонаш а ше дагалаьцачунна тIера ца воалаш, цо яьккха сийле а.

Брошюран шоллагIча даькъа тIа Эсамбаев деча халхара цхьайола моттигаш а ювц, уж гойташ суртащ а да.

Брошюра (очерк) дукхача тиражаца арахийцад.

А. ИСАЕВ.

И. БАЗОРКИН

ТIахьехам

(ДIахододар)

Волков. Царна хайра бакъдар мичахь да, тIаккха цар шоай эшалонаш цIаерзайир...

Атабе приказани шийна хезача:

— Фу даьд, Атаби, хьаьшех лачкъа наIараш тIакъовла доахкий вай?— аьнна бегаш бир Волковс.

— Фу хьаша ва хьожаргда вай, сенга воагIа... Даха дезе — накъа а гIоргда... Хьона ма хой, хьаша тIаэца тхо ховш долга!

Иштта хIама эттача хана, ше массаз а беш хинна бегаш беш, наьха дог ураувттадора цо, нах бела а баьлар, безамех а хилар.

ХIаьта Элберди зIамагIа вола Котиеви дIахо а хадданза улицага хьежар.

Массаз а иххача бесса, тратуараш тIа гIолла нах ухар, улица юкъе гIолла массехк файтон, линейка, гIудалкх...

Вахара цхьацца долча халахеташта тIагIолла гIаръеш, сира жилеткаш ювхаш санна, майдане гIолла кура хьал-Iой ухаш лелар къайгаш.

Городе сатийна дIадоладеннадар ди, во дар хург ма дий аьнна хеталацар.

Краснорядски улицагахьара хьагуча яьлар колоннан юхьиг. Шинелаши лоаца кетараши ювхаш, палчакхаш хьерчаш, лоIIамах, къамаьлаш а деш, гIаьленаш а увзаш паргIатта боагIар казакаш. Шоех бIубенна бар ухкаш, цхьан маьршача гIулакха ха балха нах санна. Пушкински скверега кхачача, колоннин цхьа дакъа аьрдахьа, аллее дIахьайр. ХIаьта юхебисарш бульвара тIа кхачалца дIа а бахка, аьттехьа, городской саде дIайахар. Юха а эттар. Минут яланзар, царга хьежаш уйла царна тIаяхача Элбердеи цун новкъостеи, ланаш техача иккашца таташ а деш, шоай корашта кIалгIолла чакх а баьнна, саьнга дIахьайза дIаболхача, герзах кийчбеннача наьха йоккха ординг бIарга ца гуш тIехъялийта.

Шеко йоацаш, массане а чехка кхетадир, ужаш шоаш болча боагIилга...

Массехк секунда яьннача гIолла аьшка коа наIарех чIоагIа, хьаккхашта ду тата хьахезар. Цхьанне сихвенна тIагIерташ топа бух болабир калиткаx.

ГIалгIашта юкъе вокхагIа хиннар Эрмало маьнге тIара хьалгIеттар. Из вар шовзткъеитт шу даьнна йоккха йоаца Iаьржа моджи, сабаре хьежаш, хоза, сийрда — жогIара бIаргаши дола къонах. Салхьаш хьастамах хьалъэхкар цо, шийна тIадуха чокхи шалта улла тIехкари нийсдир, сих а ца луш. Топ хьа а нийца, йист ца хулаш наIаргахь волавелар из.

Из Волковс юха соцавир.

— Со гIоргва, со эрсе ва, сона кхераме яц.

— Уж хьо волча баьхкабац, уж тхо долча баьхкаб, Волков, хIаьта доттагIашта долхаш санна, моастагIашта а тхоаш накъа гIоргда тхо. Иштта да тха Iаьдал... — аьнна, коа ваьлар Эрмало. Цунна тIехьа вахар Волков. Цу ханна наIараштa юххе гулбелар кагий нах. Низдкъа мара шоаш къовла ца могаш дорхденна бар нах.

— Яьа! ГIалгIазаш, хьелла ний!.. — ГIоар улица тIа.

— Сатоха! Водалаш цIеввоза тахкар Эрмалос...

Хьалхашкахьа латтар менна бола, герзах чIоагIа кийчбенна казакаш, царна тIехьашка бар — тика даьй, гимназисташ, базара тIара маIа а кхал а базархой, массехк хIире, фуд хьажа баьхка мещанаш.

Майрра шоашта хьатIа эттар Эрмалои цун букъа тIехьашкахьара Iаьржа бIаргаш санна, хьатIаоттаяь иттех топа юхьи бIарга ейча, наIара тIа гулбенна лаьтта нах унзар баьнна, юха тIехьашка лийлхар, хIаьта цхьаццабараша цу суртах дикадар хургдоацалга а хайна, цу морча хIаманга хьажа чIоагIа шоай безам боллашехь, из санна долча гIулакхах атта зулам доаландаь, шоаш макхоабу дIабахар.

Эрмалочоа духьал меттахь ца воалаш, латтийсар, цхьа верста гаьна къаракъа — самогона хьаж шийх йоагIаш хинна, кера мекхаши кIужи бола казак.

— Фу деза шоана? НаIарах хIана лет шо? — аьнна массанега а кхайкаш, аьлар Эрмалос.

Деха хинна сий доаца деналг юха а ураэттар погромщикий, юхебисараша хьалхьевеш, цIимхара, ше да волаш санна, кера мекхаш долчо цIогIа техар:

— Дукха ца эттIаш, герз Iодилла! Оаш, цигарча дерригнеша а!— цIогIа техар цо коа дIачу. — Герз Iо а дилле, хьое укхазара къотIаш! Из ца дой — оаха иштта...

— ЦIоагIа ма хьекха! — аьнна, цун цIогIа хоададир Эрмалос.

— Тхога дар — тха герз да. Шуга дар шун герз да. Тхо салтий да. Тхо ха тIа да. Оаха шуга яхаш хIама дац. Тхо цхьаннахьа гIоргдац. Приказ хуле — гIоргда. ЦIогIа хьекха дезац. Кхераде ма гIерта...

— ДIатоха цIарна!.. ДIатта гебагIа!.. — ...

гара бIеха яппараш яр.

— Герз Iодилла! Карадувла! Ца дулле оаха шевар хIалак вергва шо! — яхаш, цIогIа хьекхар хьаьрбаьннача наха.

Эрмалочун наькъа тIа массехк гебагIа тIаоттабир. ЦаI топага кхайдар...

Вос дIабахар цун дорхденна, хьежар цун бIаргаш, бIарга цIацкъам тохача юкъа ший топ хьа а яьккха, гIоттаяь юхь тIаоттайир цо кера мекхаш долча казака наькха тIа. Казакага мухь баьлар, кулгаш дIа а долхаш, вувлавенна латтийсар из, хIаьта юхебисаьраш юха баьлар, топ яьлча санна...

Волков улица тIа дIааралйккхар, дIатIа кхийтта низ болча ший кулгашца Эрмало коа чу а кхесса, калитка тIакъайлар цо.

ХIанз из цаI висар, адамий куц дайнача, багара тIехк яьккха, жIале йовсараш санна болча, наха духьал. Шерра белажи накхеи бола, лакха Волков латтар царна хьалхашка, кулгаш тIехьашкахьа а кхайса, ше цхьаь лата кийчвенна турпал санна.

— Фу де гIерт шо! ТIема тIа Iодаха адамий цIий кIезга хет шоана! ЦIа дехкача мукъагIа шойла хIана...?! — гIулбеннача наьха кертош тIа гIолла дIадахар чIоагIа, даш санна деза дешаш.

ГIадвахарах ше кIалхара ваьккхар мархIа волла кийчвенна кера мекхаш дар, цIаьхха юха а, дуIа санна, кхузвелар Волковна гаргга тIа а ваха пхьу санна, Iаьхар:

— Хьо малав? Га доаккхаш ва хьо! ЖIалешта этта адвокат!..

— Со адвокат вац, аз бакъдар ях шуга. Со-м, тIом болабелча хана ...

Уж дешаш хезача, кетар а юхаш, кубанка-кий а туллаш, ... Андрей — юхьа тIара хувцавелар.

Дакъан яр санна, сийнъелар цун мераж. Халла са а детташ, браунинг бе яьлла кисара ший кулг юха а соцадаь, йIаьхъенна ковалерийски команда тела Iемаьча оазаца цIогIа техар цо:

ХIана латт шо! Къонахий деци шо! ДIаетта даьллах ваьнначоа — большевика! — юххе лаьттача зIамгича сага топах катехар Андрейс — сога витал из...

Ше наха доастам хетар кхераш, тIахьийдда геоагIа бахтар цо салтечун наькха юккъе. Цо санна, иттех саго кхы а бахтар цунна гебагIа Волковс хар аьлар. Низ беха хьалаьцар цо геоагIаш... Унзара даьлар цун бIаргаш. ГебагIашца хьал а айваь, коа наIараш тIа а тоIавьа, цIаьхха лаьтта Iохийцар цар из...

Ер да хьона хьай гIалгIай бахьан!

— ЖIалена — доагIа у хилар!.. Защитник! — цIогIа хьекхар хьайначa бIехалаша, бехказа бовла гIерташ.

— Иштта дале, уккхаза шоай кхел а хургъя шоана,— коа наIараш тIа бий а оагабаь, кера мехкаш долчо команда елар. — Iо бе! Сангара чу! Подвала чу! Корех чу! топаш йолале!

Командага ладувгIа Iемаьча казакаша цу минута позици хьа а лаьца, цIеношка чу кегаенна топаш етта йолайир. Города бешеи Пушкински скверeи хиннача эскара доакъоша а, шоаш лежкъа даьгIачара хьагуча а даьнна, Симонова цIен фасада духьалара йолаяь Краснорядски улицага кхаччалца позици а лоацаш, Александровски проспекта тIа пхорагIа Iо а бийша, йолайир, топаш. Эггара хьалха техача топаша цIен корий ... Симонова цIенна тIа ...

(ДIахододар хургда).

Редактор М. ЛЬЯНОВ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Сталина, 23, телефоны: редактора 2-07-01, отдела партийной жизни 2-41-23, 2-25-72, корректорской — 2-30-91.

СФ00241

Типография им. 11 августа 1918 года, проспект Революции 30/2.

Заказ № 808.